

VAIKUTTAVUUSTUTKIMUS HÄMEENLINNAN MONIAMMATILLISEN ANKKURI-TIIMIN INTERVENTION VAIKUTUKSESTA 15–17- VUOTIAIDEN NUORTEN RIKOSKÄYTTÄYTYMISEEN

Aleksandr Stepanov

4/2017

Tiivistelmä

Tekijä	Tutkinto/kurssi ja opinnäytetyö/nimike	
Aleksandr Stepanov	Poliisi (AMK)/20142	
Julkaisun nimi	Julkisuusaste	
Vaikuttavuustutkimus Hämeenlinnan moniammatillisen Ankkuri-tiimin intervention vaikutuksesta 15–17-vuotiaiden nuorten rikoskäyttäytymiseen	Julkinen	
Ohjaajat ja opintoaine/opetustiimi	Opinnäytetyön muoto	
Markku Myllylä, lehtori	Tutkimuksellinen opinnäytetyö	
Tiivistelmä		
<p>Tässä opinnäytetyössä tutkitaan, kuinka Hämeenlinnan moniammatillisen Ankkuri-tiimin interventio on mahdollisesti vaikuttanut vuonna 2015 rikoksilla oireilevien 15–17-vuotiaiden nuorten rikoskäyttäytymiseen. Opinnäytetyö on toteutettu kvantitatiivisena, eli määrällisenä tutkimuksena.</p> <p>Tutkimuksen perusjoukko muodostettiin kaikista Hämeenlinnan seutukunnan alueella asuvista 15–17-vuotiaista nuorista, jotka olivat olleet epäiltyinä 1.1.2015–31.12.2015 välisenä aikana tapahtuneeseen rikokseen. Perusjoukko jaettiin koe- ja vertailuryhmään sen perusteella, oliko nuoren rikosasia käsitelty Ankkurissa vai sen ulkopuolella. Koeryhmään (N=127) kuuluneiden nuorten rikosasia oli käsitelty Ankkuri-tiimissä, kun taas vertailuryhmän (N=157) nuorten rikosasia oli käsitelty Ankkurin ulkopuolella tavanomaisessa esitutkintaprosessissa tai sakkomenettelyssä.</p> <p>Tutkimuksessa tutkittiin intervention mahdollista vaikuttavuutta tarkastelemalla nuorten rikoskäyttäytymistä poliisin omasta RikiTrip-tietojärjestelmästä uusien rikosilmoitusten perusteella vuoden eteenpäin rikosasian käsittelystä. Tutkimustuloksia tarkasteltaessa on huomioitava, että vaikuttavuuden eli kausalisuuden osoittaminen on kuitenkin erittäin haastavaa ja sisältää paljon rajoituksia. Koe- ja vertailuryhmien erilaisuuden sekä ilmirikollisuusmittarin johdosta tulokset ovat korkeintaan suuntaa antavia.</p> <p>Tutkimuksesta saadut tulokset antavat viitteitä siitä, että Ankkuri-toiminnalla pystyttäisiin ennalta estämään nuorten uusia rikoksia tehokkaammin verrattuna nuorten rikosasian käsittelyyn tavanomaisessa esitutkintaprosessissa tai sakkomenettelyssä, missä vertailuryhmän nuorten rikosasiat oli käsitelty. Ankkuri-tiimin käsittelyssä olleista nuorista ainoastaan viidennes (20 %) oli epäiltyinä uuteen tai uusiin rikoksiin vuoden sisällä interventiosta, kun taas vertailuryhmään kuuluneista nuorista joka kolmas (33 %) oli epäiltyinä uuteen tai uusiin rikoksiin vuoden tarkastelujakson aikana.</p>		
Sivumäärä	Tarkastuskuukausi ja vuosi	Opinnäytetyökoodi (OPS)
42	Huhtikuu 2017	Amk2014ONT

Avainsanat

Ankkuri, EET, moniammatillisuus, nuoret rikoksentekijät, nuorisirikollisuus, rikollisuuden ehkäisy, rikostorjunta, syrjäytyminen

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	2
2. RIKOLLISUUS JA NUORET.....	4
2.1 Kriminologinen katsaus rikollisuuteen.....	4
2.2 Nuorten tilastoitu rikollisuus	5
2.3 Kasvuympäristön varhaiset riskitekijät	7
2.4 Rikosoikeudellinen vastuu	8
3. ANKKURI-MALLI.....	10
3.1 Ankkuri-toiminnan nykytila ja kehittäminen	10
3.2 Lasten ja nuorten rikollisuuden käsittely Ankkurissa	12
3.3 Yhteistyön merkitys ennalta estävyyden näkökulmasta.....	14
3.4 Ankkuria käsittelevät keskeisimmät tutkimukset.....	16
4. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	18
4.1 Aiheen valinta ja rajaaminen	18
4.2 Tutkimusmenetelmän valinta	18
4.3 Tutkimusasetelma.....	19
4.4 Tutkimuksessa käytetyt järjestelmät ja rekisterit	20
4.5 Aineiston kerääminen ja käsittely	21
5. TUTKIMUKSEN TULOKSET	27
5.1 Tulokset koeryhmän ja vertailuryhmän välillä.....	27
5.2 Tulokset ensikertalaisten ja rikoksen uusijoiden välillä.....	28
5.3 Tulokset sukupuolien välillä	30
5.4 Tulokset eri ikäryhmien välillä.....	31
6. YHTEENVETO.....	33
6.1 Keskeisimmät tulokset ja johtopäätökset	33
6.2 Tutkimuksen luotettavuuden arviointi.....	35
7. POHDINTA	38
LÄHTEET.....	40

1. JOHDANTO

Kohtasin työharjoitteluni aikana useita nuoria, jotka syyllistyivät muun muassa liikennerikoksiin, alkoholirikoksiin ja -rikkomuksiin, näpistyksiin sekä vahingontekoihin. Pysähdyn miettimään, kuinka voisimme tarjota rikoksilla oireileville nuorille apua ennen kuin he ajautuvat syvään rikoskierteeseen syrjäytyen yhteiskunnassa tavanomaisen ja yleisesti sopivana pidetyn elämäntavan ulkopuolelle.

Tilastokeskuksessa nuorten syrjäytymistä vuosia tutkinut Pekka Myrskylä on arvioinut, että Suomessa on vähintään 70 000 syrjäytyneitä ihmistä. Syrjäytyneeksi on määritelty kouluttamaton henkilö, joka ei ole varusmiespalvelussa, eläkkeellä, työelämässä, opiskele tai hoida lapsiaan kotona. Kaksi kolmasosaa syrjäytyneistä on 15–29-vuotiaita nuoria. (Härkönen 2016.)

Kriminologisessa tutkimuksessa sosiaalisen huono-osaisuuden ja rikosalttiuden välillä on havaittu yleinen korrelaatio, joka heijastaa, että rikollisuus on syrjäytymisen syy ja sitä, että syrjäytyminen on rikollisuuden syy (Kivivuori 2009, 3). Syrjäytymisen arvioidaan aiheuttavan vuosittain vähintään 2,1 miljardin euron kustannukset yhteiskunnalle. Näihin kustannuksiin on laskettu ainoastaan syrjäytyneille maksettava perustoimeentulo ja työnpanoksen menetyksestä aiheutuva minimitaltio yhteiskunnalle. Tosiasiassa kulut ovat huomattavasti suuremmat, sillä syrjäytymisen kokonaiskustannuksia lisäävät muun muassa päihheet ja rikollisuus, joihin sekaantumista syrjäytyminen altistaa. (Härkönen 2016.)

Aloin pohtimaan laajemmin niitä syitä, jotka ajavat ihmisiä rikollisen toiminnan pariin. Perehdyin kriminologiassa käytettyihin rikollisuuden selitysmalleihin Helsingin yliopiston sosiologian dosentti, kriminologian professori ja tietokirjailija Janne Kivivuoren ”*Rikollisuuden syyt*” -teoksen parissa ja kiinnostuin etsimään tietoa niistä keinoista, joilla nuorten rikoskäyttäytymiseen yritetään puuttua käytännössä. Tehdessäni alustavaa selvitystyötä käytössä olevista toimintamalleista, joilla rikoksilla oireilevia nuoria yritetään ohjata pois rikosten parista, eteeni tuli moniviranomaistoimintaan perustuva Ankkuri-malli.

Ankkuri-toiminnan tarkoitus on puuttua alaikäisten rikollisuuteen sekä lähisuhdeväkivaltaan varhaisessa vaiheessa ja tehdä ennaltaehkäisevää työtä näillä alueilla. Ryhdyin keräämään lisää tietoa Ankkurista ja kiinnostuin sen toiminnasta enemmän ja enemmän. Havaitsin Ankkuri-malliin perehtyessä, että Ankkuri-toiminnan vaikuttavuutta ei ole aikaisemmin tutkittu selvittämällä, onko Ankkurin interventiolla ollut vaikutusta lasten ja nuorten rikoskäyttäytymiseen tarkastelemalla heidän syyllistymistään uusiin rikoksiin intervention jälkeen. Päätin ottaa asian tutkittavakseni opinnäytetyössäni.

Valitsin tutkimuskohteeksi Hämeenlinnan Ankkurin, missä Ankkuri-toiminta aloitettiin ensimmäisenä Suomessa vuonna 2004. Tutkin opinnäytetyössäni, kuinka Hämeenlinnan Ankkuri-tiimin moniammatillinen interventio on vaikuttanut vuonna 2015 rikoksilla oireilevien 15–17-vuotiaiden nuorten rikoskäyttäytymiseen intervention jälkeen verrattuna nuoriin, joiden rikosasia oli käsitelty Ankkuri-tiimin ulkopuolella. Syy, miksi päätin tutkia Ankkuri-toiminnan vaikuttavuutta nimenomaan Hämeenlinnan Ankkuri-tiimin kautta, oli se, että uskoin Hämeenlinnasta löytyvän riittävästi tutkimusaineistoa intervention

vaikuttavuuden tutkimista varten, sillä Ankkuri-toiminta on ollut siellä pitkään vakiintunut toimintamuoto.

Sisäministeri Paula Risikko toteaa sisäministeriön 13.12.2016 antamassa tiedotteessa, että: ”*Ongelmien ennalta estäminen on aina halvempaa kuin seurauksista vastaaminen. Ankkuri-toiminta on syrjäytymisen ehkäisyyn ohella tapa torjua polarisaatiota ja ylisukupolvista syrjäytymistä. Tilastojen mukaan ongelmat kasaantuvat Suomessa pienelle osalle väestöstä, ja näiden perheiden lapset ovat muita suuremmassa riskissä syrjäytyä ja joutua ongelmiin. Ankkuri voi olla näiden nuorten pelastusrenkas, sillä he eivätkä heidän vanhempansa aina löydä palvelujen piiriin.*” Valtioneuvoston verkkosivuilla julkaistussa tiedotteessa kerrotaan, että sisäministeriö haluaa laajentaa syrjäytymisen ehkäisyyn suunnatun Ankkuri-toimintamallin koko maahan. (Valtioneuvosto 2016.) Minkä tahansa intervention tulisi kuitenkin perustua näyttöön ennen kuin se otetaan käyttöön laajemmassa mittasuhteessa ja siksi Ankkuri-mallin vaikuttavuustutkimus on hyvin ajankohtainen.

Ankkuri-mallin vaikuttavuustutkimus on ajankohtaisuutensa lisäksi myös merkittävä. Vaikuttavuustutkimusta tarvitaan muun muassa päättäjien tueksi päätöksentekoon, kun kohdennetaan resursseja ennaltaehkäisevän työn toimintamalleihin. Jokainen meistä ymmärtää sen, että resursseja on järkevämpää suunnata niihin projekteihin, jotka ovat tutkitusti taloudellisesti kannattavia ja kokonaisturvallisuutta sekä hyvinvointia edistäviä. Siksi on erityisen tärkeää, että Ankkuri-toiminnasta on käytettävissä ajankohtaista ja luotettavaa tutkimustietoa. Siitä hyötyvät niin Ankkuri-toimijat ja sen asiakaskunta kuin myös päätöksentekijät ja yhteiskunta.

2. RIKOLLISUUS JA NUORET

Nuorisoriollisuutta käsittelevien aikaisempien tutkimusten mukaan on suhteellisen harvinaista, että aikuisena vakavaan rikollisuuteen syyllistyvä henkilö olisi aloittanut rikoskäyttäytymisen vasta aikuisena. Tutkittaessa rikollisuutta ilmiönä kriminologiassa on historiallisesti painotettu nuoruusikää juuri siksi, että rikosurat alkavat useimmiten nuorella iällä. (Kivivuori 2013, 28.) Tämä lieneekin eräs niistä syistä, miksi ennalta estävää toimintaa ja alkavaan rikoskierteeseen varhaisessa vaiheessa puuttumista on perinteisesti korostettu.

Tässä luvussa tehdään yleiskatsaus nuorisoriollisuuteen tutustumalla aluksi kriminologiassa käytettyihin erilaisiin teoreettisiin selitysmalleihin ja tulkintoihin rikollisuudelle. Luvussa perehdytään lisäksi nuorisoriollisuuden tilaan tarkastelemalla tuoreimpia nuorisoriollisuutta koskevia tilastoja vuodelta 2015, jotta lukijalle muodostuisi tarkempi kuva nuorisoriollisuuden nykytilasta sekä siitä toimintaympäristöstä, jossa Ankkuri tekee työtään. Luvussa esitellään myös kasvuympäristön varhaisia riskitekijöitä, joilla tiedetään olevan vaikutusta rikollisen käyttäytymisen kehityksessä.

2.1 Kriminologinen katsaus rikollisuuteen

Kriminologisessa kirjallisuudessa on käsitelty rikollisuutta ja sitä selittäviä teorioita monin tavoin. Kriminologia on tieteenala, joka tutkii rikoskäyttäytymistä ja sen herättämiä yhteiskunnallisia ja yksilöllisiä reaktioita. Kriminologiassa on useita erilaisia teoreettisia selitysmalleja sekä tulkintoja rikollisuudelle. Perinteisiä kriminologiassa käytettyjä teorioita ovat esimerkiksi rikollisuus opittuna toimintana, alakulttuuriteoria, kontrolliteoria sekä leimautumisteoria. Vaikka kaikki edellä mainitut selitysmallit eroavat monessa suhteessa toisistaan, niitä yhdistää se, että jokaisessa mallissa huomio kiinnittyy rikosentekijään, jonka rikollista toimintaa yritetään tavalla tai toisella selittää. (Laitinen & Aromaa 2005, 55.)

Nykykriminologiassa rikoskäyttäytymisen selittämiseen käytettyihin teorioihin voi perehtyä Helsingin yliopiston sosiologian dosentti ja kriminologian professori Janne Kivivuoren ”*Rikollisuuden syyt*” -teoksen parissa. Teoksessa Kivivuori esittelee seitsemän nykykriminologian teoriaa, jotka hän on valinnut sen perusteella, mitkä ovat hänen nähdäkseen uusimman tutkimusnäytön perusteella tosina pidettäviä. Kivivuori esittelee teoksessaan evoluutiokriminologiaa, valikoitumisteoriaa, sosiaalista paineteoriaa, sosiaalisen kontrollin teoriaa, oppimisteoriaa, leimaamisteoriaa ja rutiinotoimintojen teoriaa. Viimeksi mainittua lukuun ottamatta nämä teoriat vastaavat kysymykseen, mistä yksilöiden väliset erot rikosalttiudessa johtuvat. (Kivivuori 2013, 13.)

Kriminologiassa sovelletaan monia eri tieteenaloja rikollisuuden tutkimiseen. Kriminologiassa rikollisuutta tutkitaan muun muassa sosiologian, psykologian, psykiatrian ja taloustieteiden näkökulmista. Kriminologia on tieteenala, joka määrittyy sen tutkimuskohteesta. Kriminologian keskiössä on aina kuitenkin rikollisuuden tutkimus tiettyyn tieteenalaan tai teoriaan sitoutumisen sijaan. (Kivivuori 2013, 17.)

Kriminologisessa tutkimuksessa keskeinen käsite on rikos. Rikos on mahdollista käsitellä useammallakin tavalla. Legaalisen määritelmän mukaan rikoksina pidetään sellaisia tekoja, joista laki määrää rangaistuksen. Tässä opinnäytetyössä rikoksista puhutaan nimenomaan legaalisen määritelmän näkökulmasta. Rikoksen legaalinen määrittely ei ole kuitenkaan ongelmaton, sillä rikollisuutta voidaan pitää tietyssä mielessä normaalina, vaikka sosiologia perinteisesti näkee rikollisuuden poikkeavan käyttäytymisen muotona. (Laitinen & Aromaa 2005, 11–13.) Toisaalta esimerkiksi yhdysvaltalaisen sosiologin Howard S. Beckerin leimaamisteorian mukaan sosiaaliset ryhmät luovat itse poikkeavuutta tekemällä säännöt, joiden rikkominen tuottaa poikkeavuuden leimaten ihmisen ulkopuoliseksi (Kivivuori 2013, 279–280).

Oli säännöt laadittu minkälaisiksi tahansa, aina löytyy väestönosa, joka ei välitä yhteiskunnassa vallitsevista normeista. Osa ihmisistä – ehkä kaikki – toimii tietyissä olosuhteissa lakien vastaisesti jossakin elämän vaiheessa. (Laitinen & Aromaa 2005, 13.) Kontrolliteorian mukaan kaikki ihmiset ovat perusluonteeltaan antisosiaalisia ja jokaisella ihmisellä on taipumus hyvään ja pahaan. Kontrolliteorian mukaan niin epävirallinen kontrolli kuin virallinen kontrolli vaikuttavat lakien rikkomiseen. Kontrolliteoria ei kysy, miksi jotkut tekevät rikoksia, vaan miksi kaikki eivät tee rikoksia. Selitykseksi tähän annetaan kontrolli. (Laitinen & Aromaa 2005, 64.)

Rikollisuuden kuvaamisen, selittämisen ja yhteiskunnallisen luonteen ymmärtämisen kannalta on kiinnitettävä huomiota siihen, millainen käyttäytyminen tai toiminta määritellään niin poikkeavaksi tai haitalliseksi, että tähän on ulkopuolisten puututtava sekä siihen, millaisia poikkeavuuksia tai haittoja yhteiskunnassa siedetään, miten normeja valvotaan ja miten normeista poikkeavia kohdellaan. Olennainen kysymys rikoksen ja rikollisuuden sosiologisten määrittelyjen kehittämisessä on myös se, keiden intresseihin tarvittavat lainsäädäntöpäätökset perustuvat ja miksi. (Laitinen & Aromaa 2005, 13–14.)

Perinteisesti siitä päättäminen, mistä teoista rangaistaan, millä tavoin ja miten ankarasti, on sisällynyt kriminaalipolitiikkaan. Kriminaalipolitiikalla tarkoitetaan laajimmillaan kaikkia niitä toimia, jotka vaikuttavat rikollisuuteen. Suomalaisen kriminaalipolitiikan tavoitteena on vähentää rikollisuutta ja sen aiheuttamia haittoja. Ensisijainen keino rikollisuuden ja sen aiheuttamien haittojen vähentämiseksi on rikosten ennakkotorjunta ja rikosten ennaltaehkäisy. (Oikeusministeriö 2016.) Rikosten ennakkotorjunta ja rikosten ennaltaehkäisy on myös Ankkuri-toiminnan keskeisimpiä tavoitteita.

2.2 Nuorten tilastoitu rikollisuus

Rikokset, joissa nuorten osuus on suuri, liittyvät yleensä vapaa-ajanviettoon, alkoholiin ja ikärajoja koskeviin säännöksiin (Helsingin Yliopisto 2016, 200–201). Havaitsin saman asian myös työharjoittelussa ollessani. Alle 18-vuotiaiden osuus rikoksiin syylliseksi epäillyistä vuonna 2015 oli suurimmillaan alkoholirikoksissa ja -rikkomuksissa, missä alle 18-vuotiaiden osuus kaikista 3218 tapauksesta oli 57 prosenttia. Myös tuhotyöt, vahingonteot, ryöstöt ja luvattomat käytöt ovat verrattain usein nuorten tekemiä. *Katso lisää seuraavalta sivulta taulukosta 1.* (Helsingin Yliopisto 2016, 200–201.)

Taulukko 1. Alle 18-vuotiaiden osuus eräisiin rikoksiin syylliseksi epäillyistä vuonna 2015. (Lähde: Helsingin Yliopisto 2016, 201)

	Kaikki	Alle 18-vuotiaat	Alaikäisten osuus %
Alkoholirikokset ja -rikkomukset	3218	1 838	57
Tuhotyöt	209	51	24
Vahingontekorikokset	10 521	2 489	24
Luvattomat käytöt	779	166	21
Väärän henkilötiedon antaminen	956	196	21
Moottorikulkuneuvon käyttövarkaudet	2 647	461	17
Ryöstörikokset	1 560	248	16
Varkausrikokset	55 489	6 804	12
Kulkuneuvon kuljettaminen oikeudetta	22 112	2 158	10
Yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaaminen	4 946	468	9
Pahoinpitelyrikokset	25 874	2 419	9
Seksuaalirikokset	2 257	211	9
Virkamiehen (väkivaltainen) vastustaminen	1 629	134	8
Törkeä liikenneturvallisuuden vaarantaminen	3 610	293	8
Rikokset oikeudenkäyttöä, viranom. ja yl. järjestystä vastaan	11 778	837	7
Kiristysrikokset	286	20	7
Henkirikokset (tappo, murha, surma)	90	5	6
Maksuvälinepetosrikokset	1 505	81	5
Väärennysrikokset	3 163	164	5
Huumausainerikokset	22 016	1 102	5
Kätkemisrikokset	1 941	93	5
Kulkuneuvon huovuttaminen juopuneelle	754	31	4
Kavallusrikokset	1 390	57	4
Perätön lausuma tuomioistuimessa/viranomaismenettelyssä	255	10	4
Järjestysrikkomus	2 614	101	4
Petosrikokset	22 139	706	3
Tapon, murhan tai surman yritys	291	6	2
Rattijuopumukset	17 257	346	2

Laskettu Tilastokeskuksen luvuista.

Lukuja tarkasteltaessa on huomioitava, että tilastoihin vaikuttavat nuorten rikoskäyttäytymisen ohella lukuisat muut tekijät, kuten väestön ilmoittamisalttiudessa, viranomaiskontrollin tehossa ja kohdistumisessa tapahtuvat muutokset sekä mahdolliset lainsäädännön muutokset. Syylliseksi epäiltyjen määrää koskevat tiedot perustuvat poliisin selvittämien rikosten määrään, joten rikosten selvitysasteet voivat myös vaikuttaa tilastoihin. Lisäksi on huomioitava, että sama henkilö voi olla vuoden aikana syylliseksi epäiltynä useista rikoksista ja sisältyä siten tilastoon useita kertoja. (Helsingin Yliopisto 2016, 199.)

Tilastoa tarkasteltaessa on kiinnitettävä huomiota lisäksi siihen, että se sisältää vain ilmi tulleet teot eli ilmirikollisuuden. Tilaston ulkopuolelle jää niin sanottu piilorikollisuus, joka koostuu kaikista rikoksista, jotka syystä tai toisesta eivät tule poliisin tietoon. Jos halutaan tietää kokonaisrikollisuuden kehityksestä, on tunnettava sekä ilmirikollisuuden että

piilorikollisuuden kehitystä. Tästä syystä tilastotietojen lisäksi tarvitaan kokonaisrikollisuuden osoitinjärjestelmiä, jotka yleensä perustuvat kyselymenetelmään. Esimerkkejä tällaisista kyselyistä ovat muun muassa uhritutkimukset ja itse ilmoitetun rikollisuuden tutkimukset. (Honkatukia & Kivivuori 2006, 353–354.)

2.3 Kasvuympäristön varhaiset riskitekijät

Rikoskäyttäytyminen voidaan karkeasti jakaa kahteen perustyyppiin: nuoruuteen rajoittuvaan (adolescence limited) ja läpi elämänkaaren kestävään (life-course persistent) rikollisuuteen (Moffitt 1993, viitattu teoksessa Kivivuori 2009, 19). Nuoruuteen rajoittuvan rikollisuuden erityispiirre on se, että sitä selittävät suurelta osin ympäristötekijät, kuten rikollinen kaveripiiri. Osa nuorisoriikollisuudesta voidaan nähdä normatiivisena nuoruuteen kuuluvana ilmiötä, joka nähdään osana nuoruutta ja kehitysprosessia. Elämänkaaren läpi jatkuvaa rikoskäyttäytymistä selitettäessä on kuitenkin havaittu pysyvien yksilötekijöiden voimakas vaikutus. Yksilökohtaiset alttiudet ovat tavallaan ydin, joka kutsuu esiin sosiaalisia reaktioita ja johtaa kumulatiiviseen huono-osaisuuteen, mikä vaikeuttaa rikosuralta poistumista. (Kivivuori 2009, 19.)

Kasvuympäristön varhaisina riskitekijöinä rikollisen käyttäytymisen kehityksessä voidaan pitää perheeseen, kouluun, kaveripiiriin ja osittain myös laajempaan yhteisöön liittyviä tekijöitä. Perheeseen liittyviä riskitekijöitä ovat perheen rakenteeseen, taloudellisiin oloihin, vanhempien ominaisuuksiin ja itse vanhemmuuteen kytkeytyvät asiat. Teinivanhemmuus, vaihtuvat perhesuhteet, parisuhdeväkivalta, vanhempien omat mielenterveyden ongelmat ja antisosiaalisuus, kovat ja epäjohdonmukaiset kasvatuskäytännöt sekä lapsen kaltoinkohtelu ovat esimerkkejä perhetekijöistä, jotka voivat lisätä lapsen rikollisen kehityksen riskiä. (Haapasalo 2006, 124.)

Lapsuuden perheeseen liittyvien ongelmien yhteys rikollisuuteen on perinteisesti havaittu monissa tutkimuksissa. Muun muassa Henrik Elonheimo toteaa Turun Yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan oikeussosiologian ja kriminologian oppiaineen väitöskirjassaan "*Nuorisoriikollisuuden esiintyvyys, taustatekijät ja sovittelu*", että lapsuudessa rikoksia ennustavista tekijöistä muista tekijöistä riippumatta esiin tulevat rikkinäinen perherakenne, vanhempien alhainen koulutustaso sekä lapsen käytösongelmat ja hyperaktiivisuus. (Elonheimo 2010, 57.)

Monet riskitekijät ennustavat tehtyjen tutkimusten nojalla suoraan lapsen myöhempää rikollista käyttäytymistä, kun taas toiset riskitekijät voivat vaikuttaa pikemminkin epäsuorasti ja välillisesti. Esimerkiksi kovat, väkivaltaiset kasvatuskäytännöt tai lapsen hyljeksivä kohtelu voivat suoraan lisätä lapsen riskiä kehittyä rikolliseen ja väkivaltaiseen suuntaan. Perheen köyhyys puolestaan voi epäsuorasti vaikuttaa lapsen rikolliseen kehitykseen, jos perheen taloudelliset vaikeudet heijastuvat vanhemmuuteen tai lisäävät vanhempien keskinäisiä ristiriitoja. (Haapasalo 2006, 124–125.)

Riskitekijöistä huolimatta valtaosa lapsista selviytyy eikä kehity antisosiaaliseen suuntaan. Selviytyjien kohdalla kyse voi olla siitä, että heihin kohdistuva riskitekijä on ollut lievempi, esiintynyt harvemmin, myöhemmin tai erilaisessa kehitysvaiheessa kuin lapsilla,

jotka kehittyvät rikoksentekeijöiksi. Esimerkiksi kaltoinkohtelun muoto, kesto, toistuvuus, uhrin suhde tekijään, uhrin ikä, aikaisemmat traumat ja traumaa edeltänyt psyykinen tila vaikuttavat siihen, millaisia seurauksia kaltoinkohtelulla on. (Haapasalo 2006, 146.)

Kyse voi olla myös suojaavien tekijöiden vaikutuksesta. Epäsuotuisalta kehitykseltä suojaavat tekijät ja mekanismit voidaan jakaa ainakin kolmeen ryhmään:

1. Yksilölliset erot haavoittuvuudessa
2. Riskitekiöiden vaikutusta kompensoivat myönteiset elämäntapahtumat
3. Perheympäristöön sisältyvä suoja.

Yksilölliset erot haavoittuvuudessa selittyvät osittain temperamentti- ja piirteistä. (Haapasalo 2006, 146–147.) Temperamentilla tarkoitetaan varhain lapsen kehityksessä ilmeneviä, kohtalaisen pysyviä, biologiaan pohjautuvia yksilöllisiä eroja emotionaalisuudessa sekä fysiologisessa reaktiivisuudessa ja säätelykyvyssä. Temperamentti kuvaa yksilölle ominaista tapaa reagoida ympäristön ärsykkeisiin, ja eräiden temperamentti- ja piirteiden on havaittu altistavan lasta monille kehityksen ongelmille. (Reivinen & Vähäkylä 2013, 140.) Esimerkiksi impulsiivisuus, elämyshakuisuus ja pelottomuus ovat olleet yhteydessä antisosiaaliseen kehitykseen, kun taas vetäytyvyys, pelokkuus ja ujous voivat suojata rikolliselta kehitykseltä. (Tremblay & LeMarquand 2001, viitattu teoksessa Honkatukia & Kivivuori 2006, 146–147.)

Myönteisiä, riskitekiöiden vaikutusta kompensoivia elämäntapahtumia voivat olla esimerkiksi onnistuminen koulunkäynnissä, hyvän harrastuksen löytäminen tai terapeutin interventio (Rutter & Rutter 1993, viitattu teoksessa Honkatukia & Kivivuori 2006, 147). Keskeisin varhaisen puuttumisen toimintaperiaate on yksilön paikantaminen huolen kohteeksi ja nopea reagointi nuoren ongelmiin. Käytännön työn lähtökohtana on lasten ja nuorten kanssa työskentelevien ammattilaisten herkkyyden havaita aluillaan oleva ei-toivottu kehitys ja puuttua siihen. Tätä kehitystä kutsutaan usein "syrjäytymiseksi", joka voi ilmetä eri tavoin ja eri tasoilla, johtua erilaisista asioista ja vaatia erilaisia toimenpiteitä. (Reivinen & Vähäkylä 2013, 73.)

Perheympäristöön sisältyvä suoja on määritelty kolmanneksi epäsuotuisalta kehitykseltä suojaavaksi tekijäksi. Turvallinen ja pysyvä kiintymyssuhde, hyvät kasvatuskäytännöt ja hyvä vanhemmuus ovat osa perheympäristöön liittyvää suojamekanismia. Kiintymyssuhde voi syntyä myös muuhun läheiseen ihmiseen kuin vanhempaan. Esimerkiksi lastenkodin hoitaja, opettaja tai sukulainen voi tarjota lapselle turvallista perustaa elämälle. (Haapasalo 2006, 147.) Näin ollen on mahdollista, että myös Ankkuri-tiimi voi tulla osaksi rikoksilla oireilevan nuoren tukiverkostoa ja päästä tämän kautta vaikuttamaan nuoren ajatusmaailmaan – pysäyttämään nuoren ajattelemaan käytöstään ja tarvetta mahdollisen ryhtiliikkeen tekemiselle.

2.4 Rikosoikeudellinen vastuu

Eri ikäryhmistä käytetyt nimitykset poikkeavat eri lainsäädännön sektoreilla. Rikosoikeudellisessa sääntelyssä ja kirjallisuudessa nuorella rikoksentekeijällä tarkoitetaan henkilöä, joka rikoksentekehetyksellä on ollut 15–20-vuotias. Ikäryhmää 15–17-vuotiaat on

tavattu kutsua nuoriksi henkilöiksi ja alle 15-vuotiaita lapsiksi. Lastensuojelulaissa lapsena sitä vastoin pidetään kaikkia alle 18-vuotiaita ja nuorena alle 21-vuotiasta henkilöä. (Helsingin Yliopisto 2016, 199–200.)

Rikoslain (39/1889)¹ kolmannessa luvussa käsitellään rikosoikeudellisen vastuun yleisiä edellytyksiä. Yksi rangaistusvastuun edellytyksistä on se, että tekijä on teon hetkellä täyttänyt 15 vuotta ja on syyntakeinen (RL 3:4,1). Siten alle 15-vuotias lapsi ei voi tehdä rikosta rikosoikeudellisessa merkityksessä eikä oikeudenvastainen teko johda rangaistusvastuuseen. Tästä huolimatta on muistettava, että vaikka alle 15-vuotias ei voi tehdä rikosta, hän ei ole kuitenkaan kokonaan viranomaistoimenpiteiden ulkopuolella.

Alaikäisen tekemä rikos voi antaa esimerkiksi aiheen ryhtyä lastensuojelulain mukaisiin toimiin, joista ensisijaisia ovat avohuollon tukitoimet ja viimesijaisena huostaanotto (Helsingin Yliopisto 2015, 199). Lisäksi alle 15-vuotias voidaan määrätä maksamaan vahingonkorvausta, hänen tekoaan voidaan käsitellä vapaaehtoisessa sovittelussa, ja myös menettämisseuraamus voi perustua alle 15-vuotiaan tekoon (Boucht & Frände 2008, 123). Rangaistusten, vahingonkorvausvelvollisuuden ja sovittelun tarkoituksena on uusien rikosten ehkäisy, vastuullisuuteen kasvattaminen ja lapsen ja nuoren sosiaalisen selviytymisen edistäminen. Kun henkilö täyttää 15 vuotta, hän on syyntakeinen ja rikoksistaan vastuussa. Tällöin hänet voidaan tuomita sakkoihin, nuorisorangaistukseen, yhdyskuntapalveluun tai vankeuteen.

---

¹ Rikoslaki (39/1889) lyh. RL

3. ANKKURI-MALLI

Tässä luvussa esitellään Ankkuri-mallia ja tutustutaan alaikäisten rikollisuuden käsittelyyn Ankkurissa. Lisäksi luvussa pohditaan eri viranomaistoimijoiden, kuntien ja yhteisöjen välisen yhteistyön merkitystä ennalta estävyyden näkökulmasta. Lopussa tehdään yleiskatsaus Ankkuri-toimintaa käsitteleviin opinnäytetyöni kannalta keskeisiin tutkimuksiin.

3.1 Ankkuri-toiminnan nykytila ja kehittäminen

Nuorten rikollisuuden ennaltaehkäisy ja torjunta on ollut viime vuosina korostetussa asemassa. Sisäasianministeriön vuonna 2012 julkaisemassa ”*Turvallisempi huominen - Sisäisen turvallisuuden ohjelma*” -julkaisussa pohdittiin erilaisia ratkaisuja tärkeimpien turvallisuusongelmien ennaltaehkäisemiseksi sisäisen turvallisuuden näkökulmasta. Sisäisen turvallisuuden ohjelman yhdeksi tavoitteeksi asetettiin nuorten rikoskierteeseen ajoissa puuttuminen. Sisäisen turvallisuuden ohjelmassa korostettiin eri viranomaistoimijoiden ja järjestöjen välisen yhteistyön merkitystä nuorten rikoskierteen katkaisussa, sillä ohjelmassa nähtiin vaarana, että nuorten rikoskierte ei katkea eivätkä nuoret saa tarvitsemaansa apua ja tukea oikeaan aikaan, jos viranomaiset ja järjestöt kohdistavat nuoriin toimenpiteitä tietämättä toisistaan ja ilman kokonaisvaltaista nuorten tilanteen arviointia ja suunnittelua. Sisäisen turvallisuuden ohjelmassa pohdittiin toimintamalleja, joilla nuorten alkavaan rikoskierteeseen voitaisiin puuttua tehokkaammin. Ratkaisuksi alle 18-vuotiaiden rikoskierteen ehkäisemiseen ehdotettiin Ankkuri-mallin käyttöönottamista koko maassa vuoteen 2015 mennessä, mitä sovellettaisiin ottaen huomioon paikalliset ja alueelliset olosuhteet sekä jo olemassa olevat käytännöt. (Sisäasiainministeriö 2012b, 39.)

Ankkuri-toiminnan tarkoituksena on puuttua lasten ja nuorten rikollisuuteen sekä lähisuhdeväkivaltaan varhaisessa vaiheessa ja tehdä ennaltaehkäisevää työtä näillä alueilla. Ankkuri-malli perustuu moniviranomaisyhteistyöhön, jossa eri viranomaiset toimivat yhdessä nuorten tekemien rikosten sekä väkivallan tekijöiden ja uhrien tilanteen selvittämiseksi kokonaisvaltaisesti. Ankkuri-toiminta perustuu poliisiin, sosiaalityöntekijän, psykiatrisen sairaanhoitajan ja nuorisotyöntekijän yhteistyöhön ja ammattitaitoon. Moniammatillinen työryhmä pyrkii tunnistamaan vaikeuksissa olevat nuoret ja perheenjäsenet ja ohjaamaan heitä edelleen tarpeenmukaisen avun ja tuen piiriin. (Kinnunen ym. 2012, 5.)

Ankkuri-toiminta on konkreettisesti sitä, että poliisiin kanssa tekemisiin joutuneille alaikäisille annetaan sosiaalista tukea ja nuoria autetaan rikoskierteestä ulos pääsemiseksi. Yhteinen tiimityö ja verkostotyöskentely mahdollistavat muun muassa nuorten ongelmien mahdollisimman varhaisen havaitsemisen ja oikean viranomaisen löytämisen verkostotyöskentelyn kautta. (Sisäasiainministeriö 2012a, 120.)

Ankkuri-mallin ensisijaisena tavoitteena on, että apua tarvitseva asiakas saa kaiken palvelun ”yhdestä luukusta”. Samalla käynnillä voidaan puuttua taloudellisiin, terveydellisiin, rikosprosessuaalisiin ja lastensuojelullisiin asioihin, kun jokaisen alan

ammattilainen löytyy samasta paikasta. (Sisäministeriö 2014b, 15.) Ankkuri-tiimit työskentelevät poliisiasemalla, jossa heille on varattu yhteiset toimitilat. Ryhmän jäsenet voivat olla täysiaikaisesti tai osa-aikaisesti Ankkuri-tiimissä työskenteleviä. (Sisäministeriö 2013, 17.)

Samassa tilassa työskentelyn etuina on muun muassa se, että eri viranomaisten aistimista signaaleista saadaan koottua laajempi kokonaiskuva asiakkaan tilanteesta ja sitä kautta päästään puuttumaan mahdolliseen vakavampaan oireiluun tehokkaammin. (Sisäministeriö 2014b, 15.) Ankkuri-tiimin jäsenet ovat itse kokeneet Ankkuri-mallin erittäin toimivaksi työskentelymalliksi sen moniammatillisuuden ja asiakaslähtöisyyden vuoksi (Järvenpää & Nurminen 2016, 32).

Ankkuri-toiminta käynnistettiin alun perin Hämeenlinnan seudulla hanketyönä vuonna 2004 ja se on vakiintunut siellä pysyväksi toimintamuodoksi (Kinnunen ym. 2012, 5). Hämeen poliisilaitoksella Hämeenlinnan poliisiasemalla seudullisesti toimivaan moniammatilliseen Ankkuri-tiimiin kuuluu kaksi poliisia, kaksi sosiaalityöntekijää, sosiaaliohjaaja, psykiatrinen sairaanhoitaja ja nuorisotyöntekijä (Poliisi 2017). Ankkuri-malli on käytössä Hämeen, Helsingin, Lounais-Suomen, Lapin sekä Pohjanmaan poliisilaitoksilla (Sisäministeriö 2014b, 63). Poliisiammattikorkeakoululla 7.–8.2.2017 järjestetyssä Ankkuri-seminaarissa ilmeni, että Ankkuri-toimintaa on ollut lisäksi myös Sisä-Suomen poliisilaitoksella vuodesta 2015 lähtien.

Poliisiammattikorkeakoululla järjestettiin kaksipäiväinen Ankkuri-seminaari 7.–8. helmikuuta 2017, johon pääsin itsekkin osallistumaan. Seminaarin ensimmäisenä päivänä puhuttiin muun muassa Ankkuri-toimintaan liittyvistä lainsäädäntökysymyksistä, Ankkuri-toiminnan johtamisesta sekä Ankkuri-toiminnan kehittamisestä. Seminaariin osallistui Ankkuri-toimijoita eripuolilta Suomea, sekä lisäksi kunnallisia - että kolmannen sektorin toimijoita.

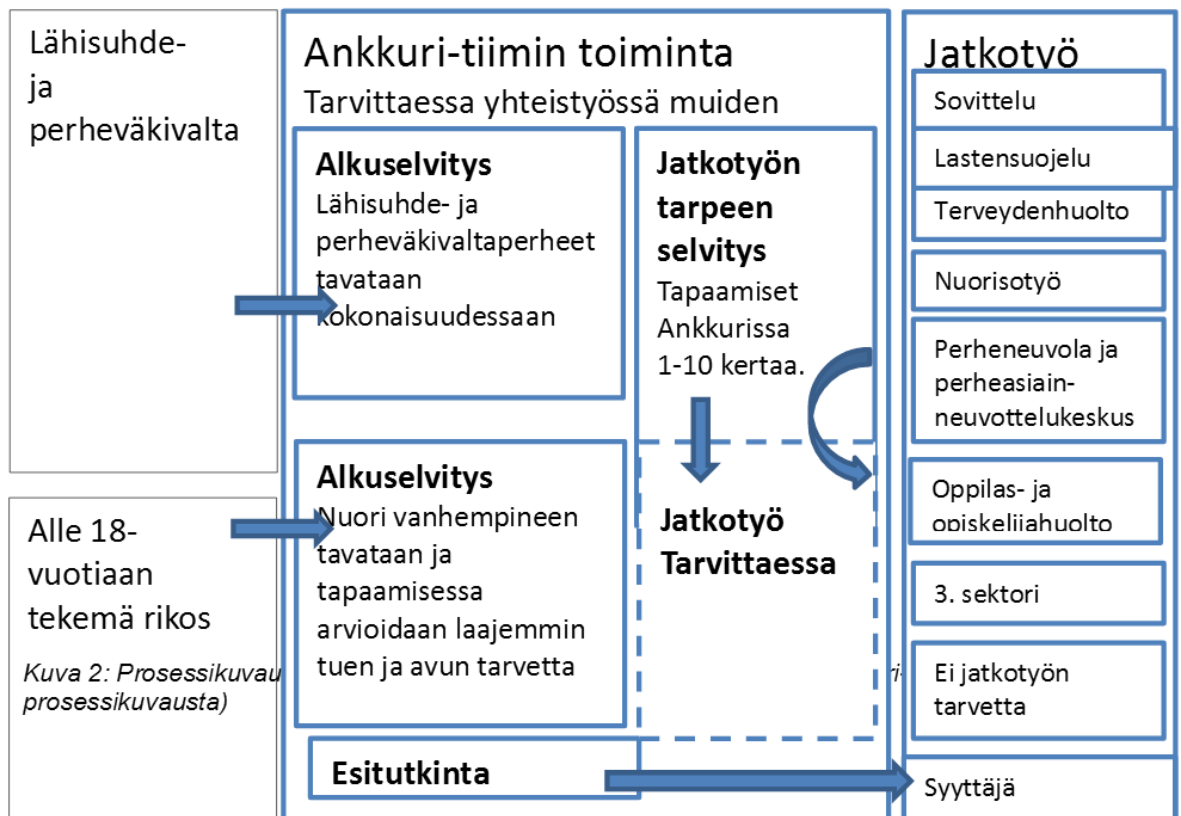
Ankkuri-seminaarin toisen päivän päätteeksi kuultiin keskeisten toimijoiden kommenttipuheenvuorot, joissa yhtenä teemana nousi vahvasti Ankkuri-toiminnan vaikuttavuuden arviointi. Muun muassa eräs erityisasiantuntija Suomen Kuntaliitto ry:stä totesi puheenvuorossaan, että kuntien olisi huomattavasti helpompaa lähteä Ankkuri-toimintaan mukaan, kun Ankkuri-toiminnan vaikuttavuudesta olisi konkreettista näyttöä. Tämä on yksi lisäosoitus siitä, että Ankkuri-toiminnan vaikuttavuuden tutkiminen on tärkeää.

Ankkuri-toimintaa ollaan tällä hetkellä kehittämässä niin, että sillä voidaan jatkossa puuttua myös uusiin uhkiin, jotka vaikuttavat nuorten elämässä. Näistä ajankohtaisimpia uhkia ovat väkivaltainen radikalisoituminen ja ääriliikkeet. "*Kaikki väkivaltaisesti radikalisoituneet eivät ole nuoria, mutta moni heistä on nuori*", totesi sisäministeri Paula Risikko Poliisiammattikorkeakoululla järjestetyssä Ankkuriseminaarissa Tampereella 7.2.2017. Tiistaina 7.2.2017 julkaistiin väkivaltaisen ekstremismin tilannekatsaus, jossa kuvataan ilmiön vuoden 2016 kehitystä. Katsauksessa todetaan, että väkivaltainen radikalisoituminen, ekstremismi ja ääriliikkeiden toiminta ovat tulleet Suomessa aiempaa

näkyvämmiksi. Nyt myös Ankkuritoiminta vastaa omalta osaltaan tähän haasteeseen. (Sisäministeriö 2017.)

3.2 Lasten ja nuorten rikollisuuden käsittely Ankkurissa

Jokaisen Ankkurin toimintamuodot ja -tavat vaihtelevat hieman paikallisista eroista ja tarpeista johtuen sekä Ankkurin resursseista riippuen. Siitä huolimatta Ankkureilla on yhteisiä toimintaperiaatteita, jotka varmistavat toiminnan yhdenmukaisuuden ja toiminnalle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen. Esittelen tässä luvussa, kuinka Ankkurissa käsitellään alaikäisten rikollisuutta. Ankkurissa käsitellään myös poliisin tietoon tulleita perhe- ja lähisuhdeväkivaltatapauksia, mutta olen jättänyt niiden käsittelyprosessin tarkemman esitlemisen opinnäytetyöni ulkopuolelle, jotta työni pysyisi aiheajauksessaan eikä paisuisi liian laajaksi. *Ankkuri-mallin prosessikuvaus on esitelty alla kaaviossa 1.*

Kaavio 1. Prosessikuvaus Ankkuri-mallista. (Lähde: Sisäasiainministeriö 2013, 17)

Alaikäisten rikollisuuden käsittelyn alkuvaiheessa ankkuripoliisi suorittaa rikoksen esitutkinnan ja Ankkuri-tiimi kutsuu nuoren vanhempiensa kanssa alkuselvitykseen. Ankkuripoliisin tehtävänä on kuulustella tai puhuttaa nuorta rikollisesta teosta ja siihen johtaneista syistä. Ankkuripoliisin tehtävänä on myös antaa laillisuuskasvatusta eli tietoa rikosten seuraamuksista ja herätellä nuorta pohtimaan tekojensa merkitystä. Alkuselvitykseen osallistuu tavanomaisesti myös sosiaalityöntekijä, joka toimii tilanteessa sosiaalilautakunnan edustajana. (Kinnunen ym. 2012, 6.)

Näpistelyasioissa nuoren puhuttelijana voivat toimia poliisi ja nuorisotyöntekijä riippuen Ankkuri-tiimin kokoonpanosta ja työnjaosta. Ankkuripoliisi kirjaa kuulustelukertomuksen tai alle 15-vuotiaan puhuttelun rikosilmoitukseen. Sosiaalityöntekijä tai sairaanhoitaja jatkaa keskustelua nuoren ja vanhempien kanssa poliisin osuuden jälkeen ja selvittää tarvetta lastensuojelulle. Sosiaalityöntekijä tekee tapaamisen yhteydessä havaintoja ja kyselee perheen ja nuoren tilanteesta, kuten esimerkiksi perhesuhteista ja kaveripiiristä, kotielämästä, koulunkäynnistä, vapaa-ajanvietosta sekä tulevaisuuden näkymistä. (Kinnunen ym. 2012, 6.)

Nuoren elämäntilanteen kokonaisvaltainen kartoittaminen on tärkeää, sillä muun muassa perheeseen, kouluun ja kaveripiiriin liittyviä tekijöitä pidetään kasvuympäristön varhaisina riskitekijöinä rikollisen käyttäytymisen kehityksessä, mistä puhuin aikaisemmin kappaleessa 2.3. Ankkuri-tapaamisessa käydään keskustelua myös siitä, kuinka nuori voi vastaisuudessa välttää tilanteita, jotka voivat johtaa lainrikkomiseen. Asioiden luonteesta ja tilanteesta riippuen sosiaalityöntekijä voi käydä keskustelua nuoren kanssa kahden kesken, jolloin asioista voi olla helpompi keskustella avoimesti. (Kinnunen ym. 2012, 6.)

Tapahtuman kokonaisvaltainen selvittäminen Ankkurin piirissä on nähty toimivaksi. Useimmiten nuoren rikoksen käsittely päättyykin jo Ankkurissa. Esimerkiksi vahingonteosta valtaosa selvitetään kaikkien osapuolten kesken Ankkurissa, mistä asia siirtyy soviteltavaksi sovittelutoimistoon, jossa asianosaiset päätyvät tavanomaisesti sopimukseen. Ankkuri muistuttaa nuoria ja heidän vanhempiaan, että nuorella on iästään riippumatta korvausvelvollisuus aiheuttamistaan vahingoista. Ankkuri-tiimi voi järjestää myös nuorten pienryhmätoimintaa esimerkiksi tapauksissa, joissa useamman nuoren ryhmä on tehnyt ilkeästä. Näin tapahtuma saadaan selvitettyä kokonaisvaltaisesti ja kaikkien nuorten osalta yhtäaikaisesti. Ryhmä kootaan yhteen kertomaan tapahtuneesta ja pohtimaan tekojensa seurauksia. Ilkivallan ja muun rikollisuuden toistumista pyritään ehkäisemään kasvattavilla keskusteluilla ja yhteisellä toiminnalla. (Kinnunen ym. 2012, 6.)

Tavanomaisesti Ankkurissa saadaan selvitettyä rikosasia ja nuoren tarve tuelle yhdellä tapaamiskerralla. Tarvittaessa sosiaalityöntekijä tai sairaanhoitaja jatkaa asioiden käsittelyä ja voi tavata nuorta 2–5 kertaa tapauksesta riippuen tai tarpeen mukaan enemmänkin. Ankkurin psykiatrinen sairaanhoitaja keskustelee nuoren kanssa silloin, kun hänellä ilmenee masennusta, psyykkistä oireilua tai runsasta alkoholinkäyttöä. Psykiatrinen sairaanhoitaja kartoittaa nuoren elämäntilannetta, antaa lyhytaikaista hoitoa ja tukea sekä arvioi jatkohoidon tarvetta. (Kinnunen ym. 2012, 6–7.) Johanna Järvenpään ja Rosa-Elisabeth Nurmisen laatimassa Tampereen ammattikorkeakoulun sairaanhoitajakoulutuslinjan opinnäytetyössä ”*Psykiatrinen sairaanhoitaja Ankkuri-tiimissä*” todetaan, että psykiatrissa sairaanhoitajaa pidetään Ankkuri-tiimissä tärkeänä psykiatrisen osaamisen asiantuntijana ja hänen ammattitaitoaan hyödynnetään asiakastilanteissa ja koko tiimin toiminnassa laajasti. (Järvenpää & Nurminen 2016, 34–35.)

Pitempikestoista tukea tarvitseva nuori ohjataan puolestaan muihin palveluihin, kuten lastensuojeluun, nuorisotoimeen, terveystaloihin, päihdepalveluihin tai etsivään työhön.

Sairaanhoidaja tekee tarvittaessa myös lähetteen nuorisopsykiatriaan. Ankkuri pyrkii ennen kaikkea huolehtimaan siitä, ettei nuori jää yksin tyhjän päälle, vaan saa selvitettyä asioitaan ja onnistuu näkemään positiivisia asioita elämässään. Asiakkaiden kanssa voidaan sopia myös seurantakäyntejä Ankkurissa esimerkiksi muutaman kuukauden tai vuoden päähän, millä pyritään kannustamaan asiakasta sitoutumaan muutokseen. (Kinnunen ym. 2012, 7.)

Ankkurin sosiaalityöntekijä toimii tiiviissä yhteistyössä muiden lastensuojeluviranomaisten kanssa. Ankkurin sosiaalityöntekijälle ohjataan lapsia ja nuoria, joilla ei ole aktiivista asiakkuutta lastensuojelussa, mutta joista on tehty lastensuojeluilmoitus. Yhteistyö toimii myös toiseen suuntaan: Nuoren asioista vastaava lastensuojelun sosiaalityöntekijä voidaan kutsua Ankkuriin rikostapauksen alkuselvitykseen ja hän voi jatkaa työskentelyä nuoren kanssa. Tämän tarkoituksena on välttää päällekkäistä työtä sosiaalityöntekijöiden kesken. Sosiaalityöntekijä tekee kirjaukset Ankkuri-työskentelystä ja lastensuojelun tarpeen arvioinnista lastensuojeluilmoitukseen kunnan sosiaalityön asiakastietojärjestelmään ja välittää siitä tiedon kunnan sosiaalityöntekijälle. Sosiaalityöntekijä ei vain siirrä töitä eteenpäin, vaan toimii yhteistyökumppanina muille sosiaalityöntekijöille ja sopii työnjaosta sosiaalitoimen kanssa. Mikäli lastensuojelun tarvetta ei ilmene, sosiaalityöntekijä päättää lastensuojeluasiakkuuden. (Kinnunen ym. 2012, 7–8.)

Vaikka prosessi voi tuntua nuoresta kokonaisuudeltaan raskaalta ja asian käsittely vanhempien edessä häpeälliseltä, Ankkurin pyrkimyksenä on aina, että asioiden selvittäminen on nuorelle lähtökohtaisesti helpottavaa. Ankkurissa annetaan tukea myös vanhemmille, jotta he pääsisivät asian yli ja saisivat palautettua luottamuksensa nuoreen. Ankkurissa päätetään keskustelut aina myönteisellä tavalla, ajatuksella, että virheistä otetaan opiksi ja elämä jatkuu. (Kinnunen ym. 2012, 8.) Olettaisin, että edellä kuvattu Ankkuri-tiimin lähestymistapa rikosasian käsittelyyn auttaa myös nuoria pääsemään tapahtumasta yli ja toimii mahdollisesti ajatusten herättelijänä. Epäsosiaalisen ja rikollisen kehityksen ennaltaehkäisemiseksi on tärkeää, että lapselle tai nuorelle osoitetaan, että antisosiaalista käyttäytymistä ei hyväksytä (Haapasalo 2006, 146–148). Voisin kuvitella, että Ankkuri-toiminnan avulla pystytään myös lisäämään poliisin ja nuorten välistä luottamusta, kun nuori oppii näkemään poliisin auttavana tekijänä rankaisijan sijaan.

3.3 Yhteistyön merkitys ennalta estävyyden näkökulmasta

Hallitus antoi sisäisen turvallisuuden selonteon eduskunnalle 19. toukokuuta 2016. Selonteon pohjalta valmistettava uusi sisäisen turvallisuuden strategia valmistuu huhtikuun 2017 loppuun mennessä, jossa yhtenä teemana käsitellään ennaltaehkäisyn toimintamalleja, kuten vakavaan parisuhdeväkivaltaan puuttumiseen tarkoitettua MARAK-toimintamallia ja alle 18-vuotiaiden rikosentekijöiden rikoskierteen ehkäisemiseksi suunnattua Ankkuri-mallia. (Sisäministeriö 2016, 20).

Sisäministeriön vuonna 2014 julkaisemassa ”*Poliisin ennalta estävän toiminnan strategia 2014–2018*” -julkaisussa poliisin ennalta estävän toiminnan tavoitteeksi on määritelty yhteiskunnan turvallisuuden parantaminen ja rikosten torjunta. Poliisitoimintaa ohjaavaksi visioksi on määritelty ”*vähemmän rikollisuutta, enemmän turvallisuutta – yhdessä*

ennakoivasti toimien.” Ennalta estävän toiminnan strategian mukaan poliisi ehkäisee rikoksia, järjestyshäiriöitä, onnettomuuksia ja ratkaisee ongelmia yhteistyössä ihmisten, muiden viranomaisten ja keskeisten kumppaneiden kanssa. (Sisäministeriö 2014a, 2.)

Ennalta estävän toiminnan nähdään muodostuvan kahden osa-alueen kokonaisuudesta, johon kuuluu ennalta estävästi suoritettu jokapäiväinen poliisin toiminta ja erityistoiminta, jossa poliisi toteuttaa toimenpiteitä ensisijaisena tavoitteenaan ennalta estävä turvallisuuden parantaminen. (Sisäministeriö 2014a, 2.) Ankkuri-toiminta voidaankin nähdä kuuluvan osaksi edellä kuvattua erityistoimintaa, jossa poliisi kohdistaa alaikäisiin toimenpiteitä tarkoituksenaan ennalta estää tulevia rikoksia.

Vision saavuttamiseksi poliisin on tunnettava toimintaympäristönsä, ennakoitava sen muutokset sekä luotava luottamuksellisia suhteita keskeisiksi tunnistamiensa kumppaneiden kanssa havaintojen saamiseksi ja ongelmien ratkaisemiseksi yhdessä luotuja toimintaprosesseja hyödyntäen. Strategian mukaan poliisin tehtävänä on tunnistaa syrjäytymisen ja rikosoirehdinnan taustalla olevat paikalliset ja yksilölliset syyt kohdennettujen toimenpiteiden avulla sekä vaikuttaa niihin ennakoivasti tarkoituksenmukaisilla keinoilla ja viranomaisten, kuntien ja yhteisöjen yhteistyöllä. (Sisäministeriö 2014a, 2.) Ankkuri-toiminta on oiva esimerkki viranomaisten, kuntien ja yhteisöjen välisen yhteistyön kautta tapahtuvasta ennalta estävästä toiminnasta. Ankkurimallissa on oivallettu yhdistää erinomaisesti eri alojen ammattilaisten osaaminen ja ammattitaito nuorten rikollisuuden ennaltaehkäisyyn.

Yhteistyötahojen näkökulmasta Ankkuri-tiimeillä on ollut ammattitaitoinen ja työhön tarttuva työote. Nuorten puhuttelu rikosten jälkeen on nähty onnistuneeksi ja tilanteiden perinpohjaisen käsittelyn on havaittu tuottavan tulosta. Ankkuri-tiimien omien arvioiden mukaan alle viisi prosenttia nuorista toistaa myöhemmin rikoksensa. (Kinnunen ym. 2012, 13.) Edellä mainittu arvio voi tuntua lukijan silmään kuitenkin ylioptimistiselta ja siksi se kaipaakin tuekseen tutkimusnäyttöä. Monialaisen asiantuntemuksen on kuitenkin koettu tuovan toimivia työkaluja nuorten rikollisuuteen puuttumisessa, mitä puoltaa muun muassa se, että Ankkuri-toiminnan avulla on kyetty purkamaan laajojakin nuorten näpistely-, kiristys- ja uhkailuketjuja (Kinnunen ym. 2012, 13).

Ennalta estävän poliisitoiminnan tavoitteeksi voidaan siis kiteyttää uusien asiakkuuksien syntyminen ja vanhojen asiakkuuksien uusiutumisen ennalta estäminen. Nämä tavoitteet kuvaavat myös Ankkuri-toiminnan perimmäistä tarkoitusta. Ennaltaehkäisevän työn ja varhaisen puuttumisen on nähty myös tuovan yhteiskunnalle merkittäviä säästöjä. Ennaltaehkäisevä työ ja varhaisen tuen tarjoaminen on yhteiskunnalle taloudellisempaa kuin nuoren auttaminen vasta siinä vaiheessa, kun syrjäytymiskehitys on edennyt pitkälle ja tilanne on riistäytynyt käsistä. Ennaltaehkäisevän työn merkitys on tiedostettu Suomessa pitkään ja poliisilla onkin pitkät perinteet esimerkiksi sosiaalitoimen ja koulujen välisessä yhteistyössä. Viranomaisten välisen yhteistyön merkitys on korostunut erityisesti lapsiin ja nuoriin liittyvissä asioissa. Kiinteällä viranomaisyhteistyöllä syntyy keskinäinen luottamus ja vastuu yhteisistä asioista sekä asiakkaista. (Sisäasiainministeriö 2013.)

3.4 Ankkuria käsittelevät keskeisimmät tutkimukset

Esittelen tässä kappaleessa opinnäytetyöni kannalta keskeisimpiä Ankkuria käsitteleviä aikaisempia tutkimuksia tai valmisteilla olevia Ankkuri-toimintaa käsitteleviä tutkimuksia. Selostan kunkin työn sisältöä pääpiirteissään esittelemällä tutkimuksen aiheen ja työn keskeisimpiä tuloksia. Tämän osion tarkoituksena on myös helpottaa lukijaa aineiston hakuun liittyvässä tiedonhakuprosessissa, mikäli hän kiinnostuu itse tutkimaan Ankkuri-toimintaa.

Helsingin poliisilaitoksen Ankkuri-ryhmän intervention yhteys alle 15-vuotiaiden nuorten oireiluun

Joulukuussa 2016 Poliisiammattikorkeakoulussa julkaistiin ensimmäinen Ankkuri-toiminnan vaikuttavuutta tutkinut opinnäytetyö. Teemu Ahlgren ja Inka-Liisa Puttonen ovat tutkineet opinnäytetyössään ”*Helsingin poliisilaitoksen Ankkuri-ryhmän intervention yhteys alle 15-vuotiaiden nuorten oireiluun*” Helsingin poliisilaitoksen alueella toimivan moniammatillisen Ankkuri-ryhmän intervention mahdollisia vaikutuksia alle 15-vuotiaiden rikollisilla teoilla oireilevien nuorten rikoskäyttäytymiseen.

Ahlgren ja Puttosen tutkimuksessa tutkimusryhmänä toimi alle 15-vuotiaat rikollisiin tekoihin syyllistyneet nuoret, jotka olivat olleet tekemisissä moniammatillisen Ankkuri-ryhmän kanssa. Ahlgren ja Puttonen perustelevat jättäneensä 15–18-vuotiaiden rikoksiin syyllistyneiden nuorten tarkastelun kokonaan tutkimuksensa ulkopuolelle, sillä Helsingin poliisilaitoksessa yli 15-vuotiaiden nuorten tekemät rikokset tutkitaan tavanomaisen tutkinnan puolella. (Ahlgren & Puttonen 2016, 3.)

Ahlgrenin ja Puttosen mukaan tutkimuksen kohteena olleesta sadan nuoren joukosta moniammatillinen interventio on mahdollisesti vaikuttanut positiivisesti 54 prosenttiin. Tämän lisäksi tutkimustulokset näyttävät, että moniammatillinen interventio on saattanut vaikuttaa tehokkaammin ensikertalaisiin kuin rikollisten tekojen uusijoihin. Ahlgren ja Puttonen toteavat, että suuntaa antavan analyysin perusteella interventio on voinut vaikuttaa positiivisesti rikollisten tekojen uusijoihin 33 prosentissa tapauksista ja ensikertalaisten kohdalla 71 prosentissa tapauksista. (2016, 43–44.)

Ahlgrenin ja Puttosen tutkimus on tällä hetkellä tämän tutkimuksen lisäksi ainoa tutkimus, jossa on selvitetty Ankkurin moniammatillisen intervention mahdollista vaikutusta nuorten rikoskäyttäytymiseen tarkastelemalla heidän syyllistymistään uusiin rikoksiin intervention jälkeen. Työmme poikkeavat kuitenkin esimerkiksi siltä osin, että Ahlgrenin ja Puttosen tutkimuksesta puuttuu vertailuryhmä, johon Ankkurin käsittelyyn osallistuneiden nuorten tuloksia olisi vertailtu. Lisäksi tutkimuksemme eroavat muun muassa siten, että olen omassa opinnäytetyössäni tarkastellut nuorten rikoskäyttäytymistä vuoden ajan interventiosta, kun taas Ahlgrenin ja Puttosen tutkimuksessa tarkastelujakson pituutta ei ollut määritelty. Ahlgrenin ja Puttosen tutkimuksessa puuttuu siis yhdenmukainen mittari, jolla muutosta tutkimusryhmään kuuluneiden nuorten rikoskäyttäytymisessä olisi seurattu. Täten tämän tutkimuksen tulokset eivät ole vertailukelpoisia Ahlgrenin ja Puttosen tutkimuksen kanssa.

Ankkuri tarttuu: Ankkurin piiriin ohjautuvien nuorten perhetaustojen kartoittaminen

Jutta Toikka ja Anna-Kaisa Venetmäki ovat kartoittaneet Hämeen ammattikorkeakoulun sosiaalialan koulutusohjelman opinnäytetyössään Ankkurin piiriin ohjautuvien nuorten perhetaustoja. Tutkimus on julkaistu keväällä 2013. Toikka ja Venetmäki ovat selvittäneet opinnäytetyössään muun muassa Ankkuriin ohjautuneiden lasten vanhempien koulutustaustoja, pääasiallista toimintaa sekä kotitalouden kuukausittaisia bruttotuloja. Tutkimuksen tavoitteena oli hankkia tietoa siitä, millaisille nuorille ongelmat kasaantuvat, onko heidän taustoissaan yhteisiä piirteitä ja millaisia sosiaalisen pääoman muotoja nuorten perheillä on (Toikka & Venetmäki 2013, 1).

Tutkimus toteutettiin pääosin strukturoidun, eli suljetun kyselylomakkeen avulla. Kysely suunnattiin Hämeenlinnan - ja Riihimäen Ankkuri-toimintaan ohjautuneiden nuorten vanhemmille. (2013, 23.) Tutkimukseen osallistui yhteensä 58 perhettä, jotka olivat ohjautuneet Ankkurin piiriin lapsensa asioissa. Tutkimuksen tulosten perusteella Ankkuriin ohjautuu nuoria hyvin erilaisista lähtökohdista. Lasten ja nuorten perhetaustoissa oli enemmän erottavia kuin yhdistäviä tekijöitä. Esimerkiksi lähes 90 prosenttia vanhemmista ilmoitti pääasialliseksi toimenkuvakseen työssäkäynnin, minkä Toikka ja Venetmäki ovat poimineet huomion arvoiseksi seikaksi, sillä yleisen käsityksen mukaan työttömien aikuisten lapset ovat alttiimpia rikoskäyttäytymiselle. (2013, 34–35.)

Pohjoismaiset moniviranomaisyhteistyön toimintamallit: nuorten rikosten ennaltaestäminen ja hyvinvoinnin edistäminen

Itä-Suomen yliopiston terveystieteellisen alan hoitotieteen laitoksella käynnistettiin syyskuussa 2016 Pohjoismaisen ministerineuvosto Nordenin rahoittama tutkimus "*Nordic Multi-Professional Working Models for Early Interventions in Adolescent Wellbeing and Criminal Behaviour*²". Tutkimus koostuu kahdesta osasta: Tutkimuksen ensimmäisen vaiheen tavoitteena on tarkastella Pohjoismaissa käytettyjä moniammatillisia toimintamalleja, joilla pyritään puuttumaan nuorten ja nuorten aikuisten rikoskäyttäytymiseen varhaisessa vaiheessa väkivaltainen ekstremismi ja radikalisoituminen mukaan lukien. Tutkimuksen toisessa vaiheessa on tarkoitus kartoittaa Ankkuri-toiminnan paikallisia sovelluksia ja kehittää päivitetty malli Ankkuri-toiminnasta tutkimuksen ensimmäisessä vaiheessa tunnistettujen hyvien käytäntöjen pohjalta. Tutkimuksen on määrä valmistua vuonna 2018. (Kangasniemi & Moilanen & Pietilä 2017.)

---

² Tutkimuksen suomenkielinen nimi on ”Pohjoismaiset moniviranomaisyhteistyön toimintamallit: nuorten rikosten ennaltaestäminen ja hyvinvoinnin edistäminen”.

4. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Esittelen tässä luvussa tutkimustyöni eri vaiheita. Olen kirjoittanut tutkimusprosessin eri vaiheet omiin kappaleisiinsa asiakokonaisuuksien ymmärtämisen helpottamiseksi.

4.1 Aiheen valinta ja rajaaminen

Tutkimuksen onnistuminen edellyttää järkevän kohderyhmän ja oikean tutkimusmenetelmän valintaa. Tutkimusmenetelmän valinnan ratkaisevat ensisijaisesti tutkimusongelma ja tutkimuksen tavoite. (Heikkilä 2014, 12.) Tämän opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat:

1. Kuinka Hämeenlinnan Ankkurin moniammatillinen interventio on vaikuttanut vuonna 2015 rikoksilla oireilevien 15–17-vuotiaiden nuorten rikoskäyttäytymiseen verrattuna niihin nuoriin, jotka eivät ole osallistuneet Ankkuri-tiimin käsittelyyn?
2. Onko Hämeenlinnan Ankkuri-tiimin moniammatillisella interventiolla ollut voimakkaampi vaikutus ensikertalaisiin rikoksen uusijoihin nähden?

Päädyin tutkimusaineistoa käsitellessäni tarkastelemaan lisäksi intervention vaikuttavuutta sukupuolten sekä eri ikäryhmien välillä.

Valitsin tutkimuskohteeksi Hämeenlinnan Ankkuri-tiimin, koska Hämeenlinnassa on pitkät perinteet Ankkuri-toiminnassa ja täten ajattelin, että sieltä löytyisi riittävästi tutkimusaineistoa intervention vaikuttavuuden tutkimista varten. Koska Hämeenlinnan Ankkuri toimii Hämeenlinnan seutukunnan alueella³, rajasin Hämeenlinnan seutukunnan alueen ulkopuolella asuvat nuoret tutkimukseni ulkopuolelle, jotta jokaisella perusjoukkoon kuuluvalla nuorella olisi ollut ainakin teoriassa mahdollisuus päätyä Hämeenlinnan Ankkurin intervention kohteeksi ja näin ollen koe- ja vertailuryhmän tulokset olisivat vertailukelpoisempia keskenään. Tein tämän rajauksen havaittuani Hämeenlinnan Ankkurin Sharepoint-tietokannan tiedoston tietoja käsitellessäni, että Hämeenlinnan Ankkurissa oli pidetty vuonna 2015 kymmenen käsittelyä, missä intervention kohteena on ollut Hämeenlinnan seutukunnan ulkopuolella asuva nuori. Kerron aineiston keräämisestä ja käsittelystä lisää kappaleessa 4.5.

4.2 Tutkimusmenetelmän valinta

Toteutin opinnäytetyöni kvantitatiivisena eli määrällisenä tutkimuksena, jota nimitetään myös tilastolliseksi tutkimukseksi. Sen avulla selvitetään lukumääriin ja prosenttiosuuksiin liittyviä kysymyksiä. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa asioita kuvataan numeeristen suureiden avulla ja tuloksia voidaan havainnollistaa esimerkiksi taulukoin ja kuvioin. (Heikkilä 2014, 15.) Tilastollinen tutkimus perustuu nimensä mukaisesti tilastotieteen käyttöön. Tilastotieteellä tarkoitetaan empiirisen eli kokemukseräisen ja numeerisen tietoaineiston hankinnan suunnittelua, tietojen keräämistä, esittämistä ja analysointia. Tilastolla tarkoitetaan puolestaan lukusarjojen ilmaistuja reaalisia olioita tai tapahtumia

---

³ Hämeenlinnan seutukunta muodostuu Hämeenlinnasta, Hattulasta ja Janakkalasta.

koskevia tietoja, jotka on saatu koottua yhdistelemällä yksittäistapauksia. (Valli 2015, 15–16.)

Tilastollinen tutkimus edustaa empiiristä tutkimustapaa. Tilastollisen mallin muodostuksessa tutkija tarkastelee huolellisesti tutkimusympäristöstään keräämäänsä havaintoaineistoa, joka koostuu lukuisista havaintoyksiköistä, esimerkiksi useista koehenkilöistä. Kun sama ilmiö toistuu useita kertoja, tutkija testaa ilmiön tilastollisen yleistettävyyden eli sen, onko muuttujien välillä yhteyttä ja voiko asian yleistää koskemaan koko perusjoukkoa. (Valli 2015, 16–17.) Tutkimukseen tarvittavat tiedot voidaan hankkia esimerkiksi erilaisista muiden keräämistä tilastoista, rekistereistä ja tietokannoista, tai aineisto voidaan kerätä itse (Heikkilä 2014, 16). Opinnäytetyöni tutkimusaineisto muodostui Hämeenlinnan Ankkurin Sharepoint-tietokantaan ja poliisin omaan RikiTrip-tietojärjestelmään tallennetuista tiedoista. Kerron edellä mainituista tutkimuksessa käytetyistä tietojärjestelmistä lisää kappaleessa 4.4.

Muuttujien välisten riippuvuussuhteiden löytyminen mahdollistaa asioihin vaikuttamisen. Kahden muuttujan välistä riippuvuutta voidaan tarkastella yksinkertaisimmillaan ristiintaulukoinnilla. Ristiintaulukoinnilla tarkoitetaan sitä, että taulukossa tarkastellaan samanaikaisesti kahta muuttujaa. (Kananen 2011, 77.) Olen käyttänyt ristiintaulukointia opinnäytetyössäni muun muassa sen tutkimiseen, onko interventioon osallistuneen nuoren iällä ja rikoksista luopumisen välillä ollut eroja eri ikäryhmien välillä.

Olen soveltanut opinnäytetyössäni Khiin neliö -testiä koe- ja vertailuryhmän muuttujien välisten tilastollisten eroavaisuuksien mittaamiseen. Khiin neliö -testin käytön edellytykset ovat, että jokaisen odotetun frekvenssin on oltava suurempi kuin 1 ja korkeintaan 20 % odotetuista frekvensseistä saa olla pienempiä kuin 5. Jos edellytykset eivät ole voimassa, johtaa testi liian helposti nollahypoteesin hylkäämiseen ja täten virheellisten johtopäätösten tekemiseen. (Heikkilä 2014, 200–201.)

Khiin neliö -testin yleisesti käytettyjä merkitsevyystasoja ovat:

$p \leq 0,001$, muuttujien välinen riippuvuus on tilastollisesti erittäin merkitsevä

$p \leq 0,01$, muuttujien välinen riippuvuus on tilastollisesti merkitsevä

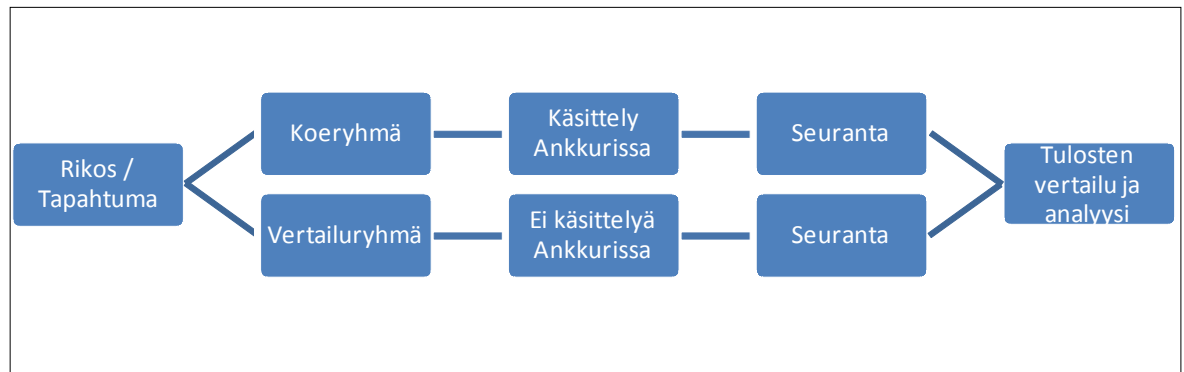
$p \leq 0,05$ muuttujien välinen riippuvuus on tilastollisesti melkein merkitsevä

$p > 0,05$ muuttujien välinen riippuvuus ei ole tilastollisesti merkitsevä. (Kananen 2011, 83.)

4.3 Tutkimusasetelma

Valitsin opinnäytetyöni kohderyhmäksi kaikki Hämeenlinnan seutukunnan alueella vakituisesti asuvat 15–17-vuotiaat nuoret, jotka ovat olleet epäiltynä 1.1.2015–31.12.2015 välisenä aikana tapahtuneeseen rikokseen ja jakanut tämän joukon koe- ja vertailuryhmään sen perusteella, onko nuori osallistunut Ankkuri-tiimin käsittelyyn epäilty rikoksen johdosta vai ei. Tällaista tutkimusta, jossa koe- ja vertailuryhmään sijoittumista on määrätietoisesti kontrolloitu, nimitetään puoli- eli kvasikokeelliseksi tutkimukseksi (Metsämuuronen 2009, 1194).

Tutkimuksen koeryhmä muodostui niistä perusjoukkoon kuuluneista nuorista, jotka olivat osallistuneet Ankkurin interventioon epäillyn rikoksen johdosta. Tutkimuksen vertailuryhmä muodostui puolestaan niistä perusjoukkoon kuuluneista nuorista, jotka eivät olleet osallistuneet Ankkurin interventioon epäillyn rikoksen johdosta. Ankkurin moniammatillinen interventio oli siis tutkimuksen koemuuttuja, jonka vaikutusta mitattiin. *Katso tutkimusasetelma kaaviosta 2.*

Kaavio 2. Tutkimusasetelma - Ankkurin moniammatillisen intervention vaikutuksen tutkiminen 15–17-vuotiaiden nuorten rikoskäyttäytymiseen.

Lähdin tutkimaan Hämeenlinnan Ankkuri-tiimin intervention vaikuttavuutta siitä olettamuksesta, että Ankkuri-tiimin käsittelyllä olisi positiivinen vaikutus nuorten pois ohjaamisesta rikosten parista, sillä Ankkuri-tiimien omien arvioiden mukaan alle viisi prosenttia intervention käynneistä nuorista toistaa myöhemmin rikoksensa (Kinnunen ym. 2012, 13). Tarkastelin jokaisen koeryhmään kuuluneen nuoren rikoskäyttäytymistä RikiTripistä uusien rikosilmoitusten perusteella vuoden eteenpäin Ankkuri-käsittelystä ja vertailuryhmän kohdalla vuoden eteenpäin ensimmäisestä 1.1.2015–31.12.2015 välisenä aikana heille kirjatun rikosilmoituksen teon tapahtuma-ajan ajankohdasta.

Kiinnostuin myös tutkimaan kunkin nuoren kohdalla, oliko heillä ollut ennen käsittelyn kohteena olevaa rikosta tai tapahtumaa aikaisempaa rikostaustaa sen selvittämiseksi, onko puuttumisella ollut mahdollisesti voimakkaampi vaikutus ensikertalaisiin kuin rikoksen uusijoihin. Lisäksi päätin tarkastella intervention vaikutusta eri sukupuolten ja ikäryhmien välillä. Lopuksi analysoin ja vertailin koe- ja vertailuryhmän tuloksia keskenään ja kirjasin tutkimustulokset ylös. Tutkimuksen tulokset esitellään luvussa 5.

4.4 Tutkimuksessa käytetyt järjestelmät ja rekisterit

Olen käyttänyt tutkimuksen toteuttamiseen poliisin omaa RikiTrip-tietojärjestelmää, joka kuuluu osana poliisiasian tietojärjestelmää, sekä Hämeenlinnan Ankkuri-tiimin Sharepoint-tietokantaan tallennettujen tiimin intervention kohteena olleiden henkilöiden tietoja.

RikiTrip-tietojärjestelmä

RikiTrip on poliisin käyttöön tarkoitettu Poliisihallituksen ylläpitämä tietojärjestelmä, joka kuuluu osaksi poliisiasian tietojärjestelmää. Olen käyttänyt opinnäytetyössäni RikiTrip-tietojärjestelmää muun muassa tutkimuksen vertailuryhmän muodostamista varten sekä koe- ja vertailuryhmän rikoskäyttäytymisen tutkimiseksi.

RikiTrip-tietojärjestelmään kuuluvia tietokantoja päivitetään aamuöisin kerran vuorokaudessa, jolloin sinne viedään edellisen vuorokauden uudet sekä muuttuneet ilmoitukset (Rikitrip-pikaohje, luettu 23.3.2017). Tietojärjestelmä pitää sisällään erilaisia hakukenttiä, joihin voidaan antaa kenttäotsikon mukaisia hakuehtoja joko kirjoittamalla tai hakemalla ne listalta. Suoritetun haun jälkeen tietojärjestelmä tulostaa kaikki hakuehdot täyttävät ilmoitukset näytölle.

RikiTripistä saatujen hakutulosten määrä kertoo hakuehdot täyttäneiden ilmoitusten määrän. On siis huomattava, ettei RikiTripin antamien tulosten määrä kerro rikosten lukumäärää kuten poliisin tulostietojärjestelmä Polstat, sillä RikiTripin näyttämässä ilmoituksessa saattaa olla useita rikosnimikkeitä ja samalla nimikkeellä useampia tapahtumakertoja. Tästä syystä RikiTripistä kerätty aineisto ei ole sellaisenaan virallista tilastotietoa, vaan virallisen tiedon saaminen vaatii tiedon työstämistä.

Hämeenlinnan Ankkuri-tiimin Sharepoint-tietokanta

Ankkuri-tiimin Sharepoint-tietokantaa käytetään intervention kohteena olleiden henkilöiden tietojen käsittelyyn. Tietokannasta ilmenee intervention kohteena olleiden henkilöiden perustiedot, kuten ikä, sukupuoli ja asuinpaikkakunta. Tietokannassa ilmoitetaan kunkin interventioon osallistuneen nuoren kohdalla tapahtuma, minkä vuoksi nuori on osallistunut Ankkurin käsittelyyn sekä teon tapahtuma-aika ja selostus tapahtuneesta. Tietokannassa ilmoitetaan myös henkilön asema tapahtumassa, eli onko hän ollut tapahtumaan liittyen rikoksesta epäillyn, asianomistajan, todistajan tai muussa asemassa. Kunkin nuoren kohdalla suoritettu toimenpide ja sen ajankohta on myös kirjattu ylös ja selostettu. Tietokannasta näkee lisäksi, ketkä Ankkuri-tiimin jäsenistä ovat osallistuneet prosessiin ja mitä jatko-ohjausta asiakkaalle on mahdollisesti annettu tapahtuman johdosta.

4.5 Aineiston kerääminen ja käsittely

Kerron tässä kappaleessa, kuinka olen kerännyt ja käsitellyt RikiTrip-tietojärjestelmästä ja Hämeenlinnan Ankkuri-tiimin Sharepoint-tietokannasta haettua aineistoa tutkimuksessani. Esittelen myös yksityiskohtaisesti, kuinka tutkimuksen koe- ja vertailuryhmä on muodostettu.

Koeryhmä

Hämeenlinnan poliisilaitokselta toimitettiin Ankkurin interventioita koskevat tiedot minulle salatulle medialaitteelle tallennettuna Excel-muodossa 20.3.2017. Suodatin Ankkurin Sharepoint-tietokannan tiedoista esiin tiedot kaikista interventioista, joissa Ankkurin asiakkaana ovat olleet 15–17-vuotiaat nuoret, jotka ovat olleet epäiltynä rikokseen, joka on tapahtunut 1.1.2015–31.12.2015 välisenä aikana. Tietueiden määräksi muodostui 159.

Selatessani tietueita havaitsin, että aineistoon oli jäänyt 10 tietuetta, missä intervention kohteena oli ollut nuoria, joiden asuinpaikka sijaitsee Hämeenlinnan seutukunnan ulkopuolella. Suurimmassa osassa edellä mainituista tapauksista ulkopaiikkakuntalaista

nuorta oli kuulusteltu rikoksen johdosta ankkuripoliisin toimesta ja tapaus oli siirtynyt sovitteluun. Syy, minkä vuoksi kyseisten nuorten rikosasiaa ei ollut käsitelty heidän omalla kotipaikkakunnallaan, voi johtua mahdollisesti siitä, että nuori on ollut sijoitettuna nuorisokotiin tai sijaisperheeseen Hämeenlinnan seutukunnan alueella. Rajasin tämän 10 henkilön joukon aineistoni ulkopuolelle, sillä he eivät täyttäneet kaikilta ominaisuuksiltaan tutkimuksen perusjoukolle asetettuja kriteerejä, ja jotta koe- ja vertailuryhmän tulokset olisivat näin ollen tutkimuksen myöhemmässä vaiheessa vertailukelpoisempia keskenään.

Toimenpiteen jälkeen minulle jäi yhteensä 149 tietuetta, missä Hämeenlinnan Ankkurin intervention kohteena oli Hämeenlinnan seutukunnalla asuva 15–17-vuotias nuori, joka oli ollut epäiltynä rikokseen, joka oli tapahtunut 1.1.2015–31.12.2015 välisenä aikana. Jatkaessani aineiston käsittelyä havaitsin, että osassa Ankkuri-tiimin kirjauksista oli puutteita. Huomioni kiinnittyi muun muassa siihen, että osassa kirjauksista oli jäänyt nuoren henkilötunnus kirjaamatta tai se oli kirjattu ilman loppuosaa. 149 tietueesta yhteensä 37 tietueesta henkilötunnus oli kirjattu vain osittain tai se puuttui kokonaan.

Sain selvitettyä RikiTrip-tietojärjestelmän avulla suurimman osan kyseisten henkilöiden henkilötunnuksista, mikä oli tärkeää tutkimuksen kannalta, jotta pystyin tutkimuksen myöhemmässä vaiheessa löytämään RikiTripistä helpommin, ovatko kyseiset nuoret syyllistyneet uusiin rikoksiin intervention jälkeen vai ei. Onnistuin löytämään 37 henkilöstä 33 henkilön kohdalla henkilötunnuksen tietojärjestelmään kirjattujen ilmoitusten perusteella. Jätin ne 4 henkilöä, joiden henkilötunnusta en onnistunut löytämään tutkimuksen ulkopuolelle, sillä en olisi voinut tarkastella heidän rikoskäyttäytymistään uusien rikosilmoitusten perusteella RikiTripistä tutkimuksen myöhemmässä vaiheessa. Ankkurin Sharepoint-tietokannan tiedoista ilmeni kuitenkin, että nämä kyseiset neljä tapausta olivat liittyneet kaikki päihteiden käyttöön.

Havaitsin jäljelle jääneistä 145 tietueesta, että osa aineiston muodostavista henkilöistä oli osallistunut vuonna 2015 enemmän kuin yhteen Ankkurin interventioon eri ajankohtina eri tapausten johdosta ja täten esiintyivät aineistossa useammin kuin kerran. 145 tietueella tarkoitetaan tässä yhteydessä siis 145 eri interventiota. Näissä 145 interventiossa esiintyi samoja henkilöitä eri tapauksien yhteydessä. Jotta sama henkilö ei esiintyisi tilastossa kahteen tai useampaan kertaan ja täten vääristäisi tutkimustuloksia, poistin tietueista jälkimmäisiä interventioita koskevat tietueet ja jätin tarkastelun kohteeksi ainoastaan ensimmäisen intervention, mistä nuori oli päätenyt Ankkuriin vuonna 2015.

Esimerkiksi jos kuviteltu henkilö Elli Esimerkki oli ollut Ankkurissa vuonna 2015 kaksi kertaa eri tapausten johdosta, ensimmäisen kerran 3.3.2015 ja toisen kerran 6.6.2015, niin poistin Ellin ja muiden vastaavien tapausten kohdalla tuon jälkimmäisen samana vuonna pidetyn intervention tarkastelun alta. Toimenpiteiden jälkeen jäljelle jäi 129 tietuetta. Aineistoon oli jäänyt vielä kaksi tietuetta, jossa interventio oli käsitelty häiriökäyttäytymistä koulussa sekä käymättömyyttä koulussa. Koska kumpikaan edellä mainituista teoista ei täyttänyt rikoksen tunnusmerkistöä, karsin nämä kaksi tietuetta tutkimusaineiston ulkopuolelle.

Koeryhmä muodostui lopulta 127 Hämeenlinnan Ankkurin intervention kohteena olleesta Hämeenlinnan seutukunnalla asuvasta 15–17-vuotiaasta nuoresta, jotka ovat olleet epäiltyinä rikokseen, joka on tapahtunut 1.1.2015–31.12.2015 välisenä aikana. Tästä ryhmästä 76 (60 %) oli sukupuoleltaan miehiä ja 51 (40 %) naisia. Koeryhmässä oli edustettuna yhteensä 38 (30 %) 15-vuotiasta, 60 (47 %) 16-vuotiasta ja 29 (23 %) 17-vuotiasta. 90 (71 %) nuorta oli Ankkuri-tiimin käsittelyssä ensikertalaisena ja 37 (29 %) rikoksen uusijana. Laadin tästä joukosta Excel-taulukkolaskentaohjelmistolla Pivot-taulukon, mistä ilmeni tapahtumat, joista kyseiset nuoret olivat päätyneet Ankkuri-tiimin intervention kohteeksi (Taulukko 2).

Taulukko 2. Hämeenlinnan Ankkuri-tiimin 15–17-vuotiaita rikoksen tekijöitä koskevien interventioiden teemat vuonna 2015.

Rikos/tapahtuma	Ikä	15	16	17	Määrä / Tapahtuma
Päihteiden hallussapito tai käyttö		18	36	22	76
Pahoinpitely		3	7	1	11
Näpistys		3	2	3	8
Vahingonteko		5	3		8
Laiton uhkaus		2	2	2	6
Päihteiden hallussapito tai käyttö ja varkaus		3	1	1	5
Päihteiden hallussapito tai käyttö ja räjähdessäännösten rikkominen			2		2
Luvaton käyttö		1	1		2
Liikenne rikkomus		2			2
Luvaton käyttö ja liikenne rikkomus			1		1
Päihteiden hallussapito tai käyttö ja vahingonteko			1		1
Vahingonteko ja kunnian loukkaus ja laiton uhkaus		1			1
Varkaus ja maksuvälinepetos			1		1
Pahoinpitely ja laiton uhkaus			1		1
Päihteiden hallussapito tai käyttö ja poliisin vastustaminen			1		1
Päihteiden hallussapito tai käyttö ja rattijuopumus			1		1
Kaikki yhteensä		38	60	29	127

Taulukkoa lukiessa on huomioitava, että Ankkuri-tiimin Sharepoint-tietokannassa ei ollut ilmoitettu rikoksen vakavuusastetta ilmentäviä saman teon eri muotoja. Näin ollen esimerkiksi pahoinpitelyllä voidaan tarkoittaa niin teon perustekomuotoa, törkeää eli kvalifioitua tekemuotoa, että teon lievää tekemuotoa. Päihteiden hallussapidon ja käytön osalta tietokannassa oli ilmoitettu, kummasta asiasta interventiossa oli kyse, mutta yhdistin kyseiset teot yhdeksi kokonaisuudeksi selkeyden vuoksi. Päihteillä voidaan tässä yhteydessä tarkoittaa niin alkoholia kuin huumausaineita.

Katsoin tämän jälkeen RikiTripistä, olivatko nämä 127 interventioon osallistunutta nuorta olleet epäiltyinä uusiin rikoksiin tai rikkomuksiin intervention jälkeen. Hain asiasta tietoa syöttämällä RikiTripin hakukenttiin nuoren henkilötunnuksen ja "asema" -hakukenttään

"rikoksesta epäilty". Tämän jälkeen tietojärjestelmä antoi minulle tiedot kaikista rikoksista, joihin henkilö on ollut epäiltynä. Katsoin ilmoituksista, mitkä rikoksista oli tapahtunut vuoden sisällä interventioista ja syötin tämän jälkeen tiedot rikosten määristä Excel-taulukkaan. Katsoin lisäksi, oliko nuorella ollut ennen kyseiseen tapahtumaan liittyvää interventiota aikaisempaa rikostaustaa ja kirjasin asian ylös. Kun olin syöttänyt kaikki edellä mainitut koeryhmää koskevat tiedot Excel-taulukkaan, siirryin tarkastelemaan vertailuryhmää.

Vertailuryhmä

Tutkimuksen vertailuryhmä muodostettiin seuraavalla tavalla: Hain RikiTripiltä ensin tiedot rikoksesta epäillyistä nuorista seuraavilla hakuehdoilla:

- **Poliisipiiri:** 5590 Hämeen poliisilaitos
- **Tapahtuma-ajankohta:** 1.1.2015–31.12.2015
- **Haku kaikista tiedoista:** Hämeenlinna OR Hattula OR Janakkala
- **Syntymäaika:** 1.1.1997–31.12.2000
- **Henkilön asema:** Rikoksesta epäilty

Haku antoi yhteensä 468 rikosilmoitusta, jossa kaikki edellä luettelemani hakukriteerit täyttyivät samanaikaisesti. Kun lisäsin hakuehdoksi sukupuolen, sain tulokseksi yhteensä 476 rikosilmoitusta. Ilmoitusten määrän lisääntyminen selittyi tässä tapauksessa sillä, että samassa ilmoituksessa saattoi olla niin miespuolisia että naispuolisia epäiltyjä. Yhteensä 397 rikosilmoituksessa rikoksesta epäiltynä esiintyi miespuolinen henkilö ja 79 ilmoituksessa naispuolinen henkilö.

Listasin kaikki ilmoitukset RikiTripissä allekkain "ilm_nimike_re" -komennolla, jolloin järjestelmä asetti kaikki tiedot allekkain riveihin. Järjestelmä näytti jokaisen ilmoituksen ilmoitusnumeron, viikonpäivän, tapahtuma-ajan, päärikoksen, teon tarkenteen, sekä rikoksesta epäillyn nimen ja henkilötunnuksen. Siirsin tämän jälkeen tietueet Exceliin ja jaoin tiedot sarakkeisiin "teksti sarakkeisiin" -toiminnolla. Poistin tietueista tutkimuksen kannalta tarpeettomat tiedot jättäen näkyviin ainoastaan ilmoitusnumeron, tapahtuma-ajan, teon, sekä rikoksesta epäillyn sukupuolen, syntymäajan, henkilötunnuksen ja asuinkunnan.

Olin hakenut RikiTripistä tiedot kaikista 1.1.1997–31.12.2000 välisenä aikana syntyneistä nuorista, koska RikiTripissä ei ole valmista hakuehtoa, joka hakisi tiedot rikoksesta epäillyistä teon tapahtumahetken iän mukaan. Näin ollen suorittamani haun hakutuloksissa esiintyi niin alle 15-vuotiaita kuin myös 18 vuotta täyttäneitä henkilöitä. Jotta sain suodatettua nämä tutkimusjoukkoon kuulumattomat henkilöt pois tutkimusaineistosta, laskin kunkin nuoren iän teon tapahtumahetkenä Excelillä "=PVMERO(E50;B50;"y")" -toiminnolla, jossa solu "E50" kuvastaa henkilön syntymäaika ja "B50" teon tapahtuma-aikaa. Lisäämällä kaavan loppuun "y", Excel ilmoitti edellä mainittujen kahden päivämäärän välisen eron kokonaisina vuosina. Tällä tavoin sain aineistosta kaikki alle 15-vuotiaat ja 18-vuotiaat tai sitä vanhemmat henkilöt karsittua.

Suodatin seuraavaksi Excelissä kaikki Hämeenlinnan seutukunnan alueen ulkopuoliset nuoret pois asuinpaikkakunnan perusteella. Tämän jälkeen poistin tietueesta

henkilötunnuksen perusteella yksitellen kaikki ne nuoret, jotka esiintyivät jo koeryhmässä. Lopuksi katsoin, että kukin henkilöistä esiintyi aineistossa vain kerran. Jäljelle jäänyt joukko muodosti tutkimukseni vertailuryhmän. Vertailuryhmä muodostui yhteensä 157 henkilöstä. Vertailuryhmästä 133 (85 %) oli sukupuoleltaan miehiä ja 24 (15 %) naisia. Vertailuryhmässä oli yhteensä 52 (33 %) 15-vuotiasta, 62 (39 %) 16-vuotiasta ja 43 (27 %) 17-vuotiasta nuorta. Tästä ryhmästä 116 (74 %) nuorta oli poliisin toimenpiteiden kohteena ensikertalaisena ja 41 (26 %) rikoksen uusijana. Laadin tämän jälkeen vertailuryhmästä Excelillä Pivot-taulukon, mistä ilmeni kunkin nuoren päärikokseksi kirjatut teot (Taulukko 3).

Taulukko 3. Hämeenlinnan Ankkuri-tiimin ulkopuolella käsitellyt Hämeenlinnan seutukunnalla asuvien 15–17-vuotiaiden nuorten rikokset vuonna 2015 päärikoksen mukaan.

Rikos/rikkomus	Ikä	15	16	17	Määrä / Tapahtuma
Liikenne rikkomus		14	18	10	42
Ajoneuvorikkomus		9	16	7	32
Liikenneturvallisuuden vaarantaminen		8	13	7	28
Kulkuneuvon kuljettaminen oikeudetta		6	6	6	18
Näpistys		4	1		5
Lievä pahoinpitely			2	2	4
Alkoholirikkomus		2	1		3
Huumausaineen käyttörikos		1	1	1	3
Varkaus		2			2
Rattijuopumus			1	1	2
Pahoinpitely			1	1	2
Kunnianloukkaus			1	1	2
Toisen vahingoittamiseen soveltuvan esineen tai aineen hallussapito		1		1	2
Vahingonteko				2	2
Niskoittelu poliisia vastaan		1	1		2
Törkeä liikenneturvallisuuden vaarantaminen				1	1
Väärän henkilötiedon antaminen				1	1
Törkeä varkaus		1			1
Lievä vahingonteko				1	1
Ajokorttirikkomus		1			1
Jätelain rikkominen				1	1
Laiton Uhkaus		1			1
Maksuvälinepetos		1			1
Kaikki yhteensä		52	62	43	157

Taulukkoa 3 tarkasteltaessa on huomioitava, että nuori on voinut olla samassa rikosilmoituksessa kirjattuna epäiltynä useampaankin rikokseen samanaikaisesti, mutta taulukossa näkyy ainoastaan päärikokseksi kirjatut teot. Tärkeäksi huomioksi vertailuryhmän rikoksia tarkasteltaessa nousee se, että suurin osa niistä käsittää

liikenne rikkomuksia ja -rikoksia, kuten liikenneturvallisuuden vaarantamista tai kulkuneuvon kuljettamista oikeudetta. Näin ollen koe- ja vertailuryhmän rikokset poikkeavat monissa määrin toisistaan rikostyyppiltään, mikä voi herättää kysymyksen, ovatko koe- ja vertailuryhmästä saadut tulokset vertailukelpoisia keskenään. Tuloksia tarkasteltaessa on kuitenkin muistettava, että tässä opinnäytetyössä rikoksia tarkastellaan nimenomaan legaalisen määritelmän näkökulmasta, kuten olen aikaisemmin kappaleessa 2.1 kertonut, minkä mukaan rikoksina pidetään sellaisia tekoja, joista laki määrää rangaistuksen. Pohdin koe- ja vertailuryhmästä saatujen tulosten vertailukelpoisuutta syvällisemmin kappaleessa 6.2.

Tarkastelin lopuksi kunkin vertailuryhmään kuuluvan nuoren kohdalla uusien rikosilmoitusten määrää vuosi eteenpäin ensimmäisen 1.1.2015–31.12.2015 välisenä aikana heille kirjatun rikosilmoituksen jälkeen. Katsoin lisäksi, oliko nuorella ollut ennen tarkasteltavaa rikosasiaa aikaisempaa rikostaustaa ja kirjasin asian ylös. Kun olin tehnyt kaiken tämän, siirryin tutkimaan koe- ja vertailuryhmän välisiä tuloksia keskenään. Tuloksista lisää luvussa 5.

Hämeenlinnan seutukunnan alueella vuonna 2015 asuneet 15–17-vuotiaat nuoret

Selvitin, kuinka paljon Hämeenlinnan seutukunnan alueella, eli Hämeenlinnassa, Hattulassa ja Janakkalassa, on asunut 15–17-vuotiaita nuoria vuonna 2015, jotta saisin muodostettua paremman käsityksen nuorisoriikollisuuden tilasta kyseisellä alueella. Hain tilastot Hämeenlinnan seutukunnan alueella vuonna 2015 asuneista 15–17-vuotiaista nuorista Tilastokeskuksesta, joka on ainoa suomalainen viranomainen, joka on perustettu tilastointia varten. Tilastokeskus tuottaa valtaosan Suomen virallisista tilastoista ja on tilastoalan merkittävä kansainvälinen toimija. (Tilastokeskus 2017.)

Taulukko 4. Hämeenlinnan seutukunnan alueella asuneet 15–17-vuotiaat nuoret vuonna 2015. (Lähde: Suomen virallinen tilasto)

Ikä	Sukupuoli		Yhteensä
	Miehet	Naiset	
15	525	534	1059
16	598	510	1108
17	549	485	1034
Yhteensä	1672	1529	3201

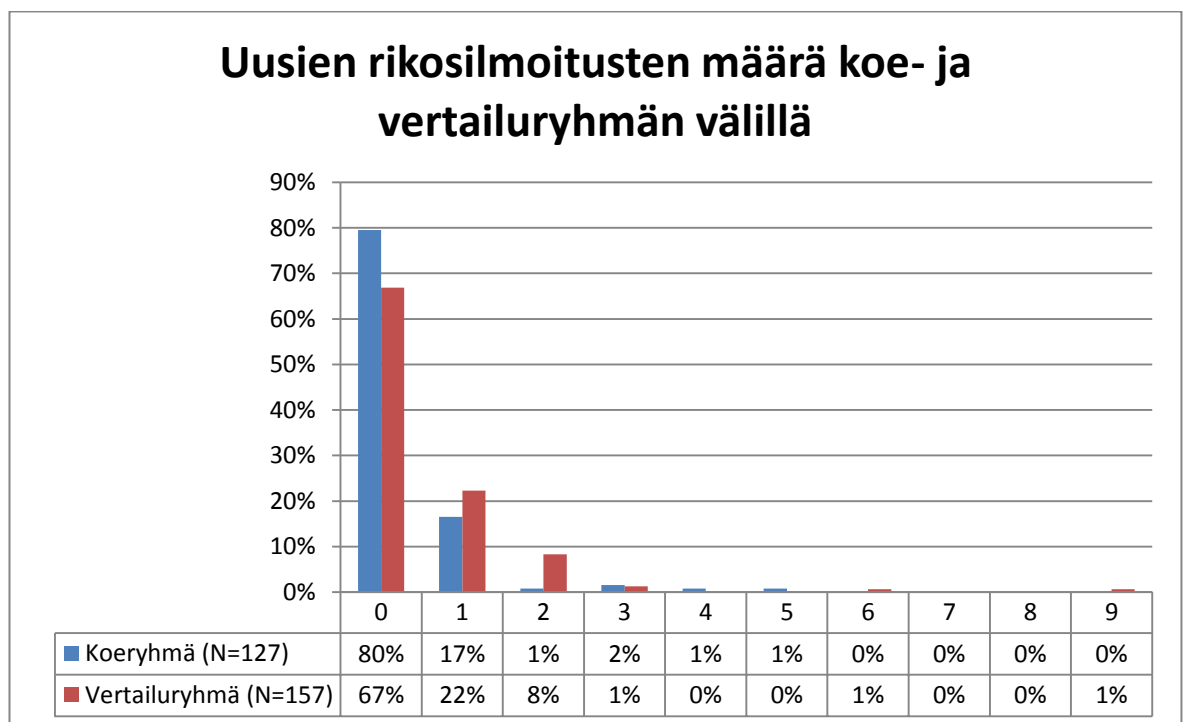
Tilastokeskuksen tilaston mukaan Hämeenlinnan seutukunnalla asui vuonna 2015 yhteensä 3201 15–17-vuotiasta nuorta. Tästä joukosta miehiä oli 1672 ja naisia 1529. *Katso lisää Taulukosta 4.* Tarkasteltaessa Hämeenlinnan seutukunnalla asuvien 15–17-vuotiaiden nuorten kokonaismäärää tutkimuksen perusjoukkoon kuuluneiden nuorten, jotka olivat olleet poliisin kanssa tekemisissä, määrään, voidaan laskea, että melkein joka kymmenes paikallisista nuorista on ollut Hämeenlinnan seutukunnan alueella poliisin kanssa tekemisissä rikosasian vuoksi epäillyn asemassa vuonna 2015.

5. TUTKIMUKSEN TULOKSET

Esittelen tässä luvussa tutkimuksesta saatuja tuloksia. Luvun ensimmäisessä kappaleessa vastaan tutkimuskysymykseen, kuinka Hämeenlinnan Ankkuri-tiimin moniammatillinen interventio on vaikuttanut vuonna 2015 rikoksilla oireilevien 15–17-vuotiaiden nuorten rikoskäyttäytymiseen verrattuna nuoriin, joiden rikosasia oli käsitelty Ankkurin ulkopuolella. Tämän lisäksi olen tarkastellut tutkimuksessani Ankkuri-tiimin moniammatillinen intervention vaikutusta ensikertalaisten ja rikoksen uusijoiden, sukupuolien sekä eri ikäryhmien välillä.

5.1 Tulokset koeryhmän ja vertailuryhmän välillä

Tutkimusaineistosta ilmeni, että koeryhmään kuuluneet nuoret, jotka olivat osallistuneet Hämeenlinnan Ankkuri-tiimin käsittelyyn epäillyn rikoksen johdosta, olivat vuoden tarkastelujakson aikana olleet epäiltynä uuteen tai uusiin rikoksiin epätodennäköisemmin verrattuna vertailuryhmän nuoriin, joiden rikosasia oli käsitelty moniammatillisen Ankkuri-tiimin ulkopuolella (Kuvio 1).

Kuvio 1. Uusien rikosilmoitusten määrä koe- ja vertailuryhmään kuuluvilla nuorilla vuoden tarkastelujakson aikana.

Kuviosta 1 on nähtävissä, että vain noin joka viides (20 %) nuori, jonka asia oli käsitelty Ankkurissa, oli epäiltynä uuteen tai uusiin rikoksiin vuoden sisällä interventiosta. Vertailuryhmään kuuluneiden nuorten kohdalla, joiden rikosasia oli käsitelty Ankkurin ulkopuolella, joka kolmas (33 %) oli puolestaan epäiltynä uuteen tai uusiin rikoksiin vuoden tarkastelujakson aikana.

Päätin selvittää, oliko rikosasian käsittelytavalla, eli tässä tapauksessa sillä, käsiteltiinkö nuoren rikosasia Ankkuri-tiimissä vai sen ulkopuolella, ja nuoren rikoksista luopumisen välillä havaittavissa tilastollista riippuvuutta. Suoritin mittauksen Khiin neliö -testin avulla taulukon 5 arvoja käyttäen.

Taulukossa 5 esittämieni havaittujen frekvenssien määrät perustuvat kuvion 1 ristiintaulukoituihin lukuarvoihin. Kuvioista 1 on nähtävissä, kuinka moneen rikokseen koe- ja vertailuryhmään kuuluneet nuoret ovat olleet epäiltyinä vuoden tarkastelujakson aikana. Taulukossa 5 on sen sijaan käsitelty kuvioista 1 saatua tietoa siten, että taulukosta näkee ainoastaan, ovatko koe- ja vertailuryhmään kuuluneet nuoret olleet vuoden tarkastelujakson aikana epäiltyinä uusiin rikoksiin vai ei.

Taulukko 5. Havaitut ja odotetut frekvenssit mitattaessa, onko rikosasian käsittelytavalla ja rikoksista luopumisen välillä havaittavissa tilastollista riippuvuutta.

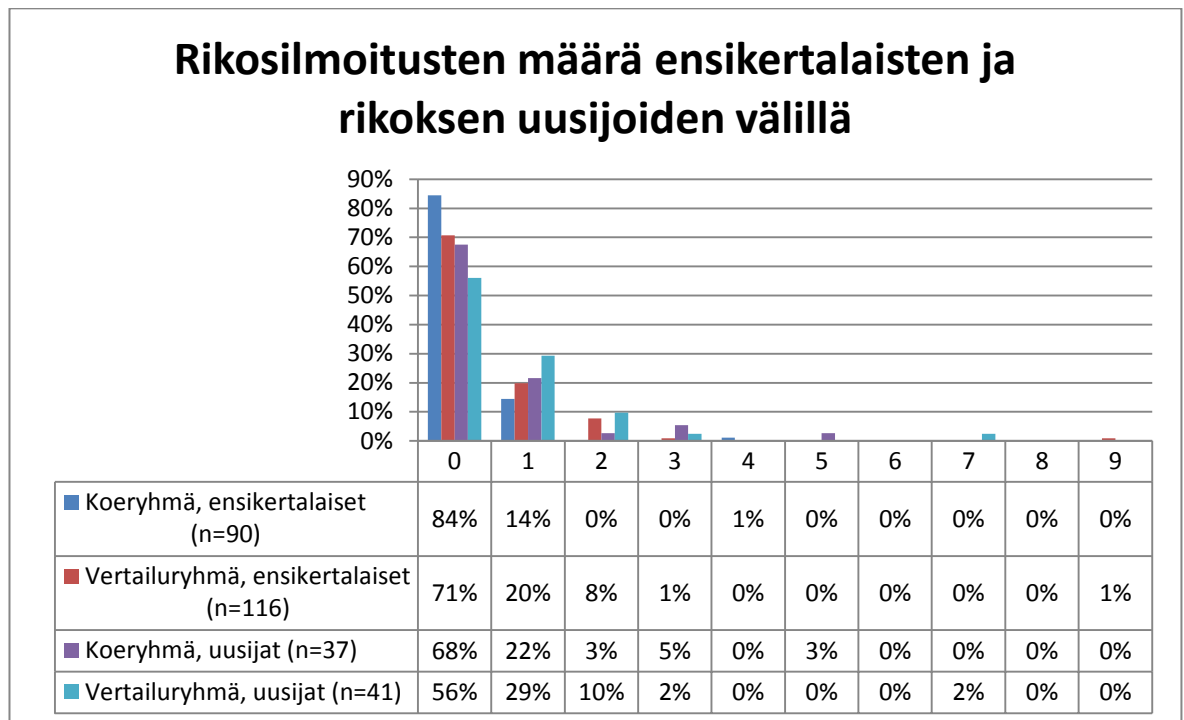
Onko nuori ollut vuoden tarkastelujakson aikana epäiltyinä uusiin rikoksiin?		Rikosasian käsittely Ankkurissa	Rikosasian käsittely Ankkurin ulkopuolella	Yhteensä
Ei	Havaitut lukumäärät	101	105	206
	Odotetut lukumäärät	92,1	113,9	206,0
Kyllä	Havaitut lukumäärät	26	52	78
	Odotetut lukumäärät	34,9	43,1	43,1
Yhteensä	Havaitut lukumäärät	127	157	284
	Odotetut lukumäärät	127,0	157,0	284,0

Mittauksen perusteella nuorten rikosasian käsittelytavalla ja rikoksista luopumisen välillä on ollut tilastollisesti melkein merkitsevä riippuvuus ($\chi^2(1) = 5,64$; $p = 0,018$). Tästä voidaan johtaa päätelmä, että rikosasian käsittelytavalla on ollut merkitystä nuorten uusien rikosten ennaltaehkäisemisen näkökulmasta. Tutkimustulosten perusteella Ankkuri-toiminnalla pystytään ennalta estämään nuorten uusia rikoksia paremmin verrattuna nuorten rikosasian käsittelyyn tavanomaisessa esitutkintaprosessissa tai sakkomenettelyssä, missä vertailuryhmän nuorten rikosasiat oli pääosin käsitelty.

5.2 Tulokset ensikertalaisten ja rikoksen uusijoiden välillä

Tutkin, oliko tutkimusjoukon ensikertalaisten ja rikoksen uusijoiden välillä eroja, syyllistyivätkö he vuoden tarkastelujakson aikana uusiin rikoksiin vai ei. Koeryhmän kohdalla ensikertalaisilla tarkoitetaan niitä nuoria, joita ei ollut aikaisemmin kirjattu poliisiasiantietojärjestelmään epäiltyinä rikollisesta teosta tai rikoksesta ennen interventiossa käsiteltyä tapahtumaa. Uusijoilla tarkoitetaan taas niitä nuoria, jotka ovat olleet joskus aikaisemmin epäiltyinä rikollisesta teosta tai rikoksesta ennen tarkastelun kohteena ollutta Ankkurin käsittelyä. Vertailuryhmän kohdalla ensikertalaisilla tarkoitetaan nuoria, joita ei ollut entuudestaan kirjattu poliisiasiantietojärjestelmään epäiltyinä rikollisesta teosta tai rikoksesta ennen tarkastelun kohteena ollutta rikosasiaa. Uusijoilla tarkoitetaan puolestaan niitä nuoria, joilla oli aikaisempaa rikostaustaa.

Kuviosta 2 nähdään, että rikoksiin puuttumisella on ollut voimakkaampi vaikutus ensikertalaisiin kuin rikoksen uusijoihin. Tuloksista on merkillepantavaa, että Ankkuri-tiimin interventioon osallistuneet nuoret, jotka ovat olleet Ankkurin käsittelyssä ensikertalaisina, ovat tutkimusryhmästä epätodennäköisimmin syylistyneet vuoden tarkastelujakson aikana uuteen tai uusiin rikoksiin.

Kuvio 2. Rikosilmoitusten määrä vuoden tarkastelujakson aikana ensikertalaisten ja rikoksen uusijoiden välillä.

Ankkurin-tiimin käsittelyn kohteena olleista ensikertalaisista nuorista vain noin seitsemäsosa (16 %) syylistyi uuteen tai uusiin rikoksiin vuoden tarkastelujakson sisällä. Todennäköisimmin vuoden aikana uuteen rikokseen oli syylistynyt nuori, jolla on ollut aikaisempaa rikostaustaa eikä hänen asiaansa ole käsitelty moniammatillisen Ankkuri-tiimin toimesta. Lähes joka toinen (44 %) aikaisempaa rikostaustaa omannut nuori, jonka asia oli käsitelty Ankkurin ulkopuolella, syylistyi vuoden aikana yhteen tai useampaan uuteen rikokseen. (Kuvio 2.)

Selvitin, oliko intervention vaikuttavuuden kannalta ollut tilastollista merkitystä sillä, oliko interventioon osallistunut nuori ollut Ankkuri-tiimin käsittelyssä ensikertalaisena vai rikoksen uusijana. Suoritin mittauksen Khiin neliö -testin avulla *taulukon 6* arvoja käyttäen. Seuraavalla sivulla *taulukossa 6* esittämiäni havaittujen frekvenssien määrät perustuvat *kuvion 2* ristiintaulukoituihin lukuarvoihin.

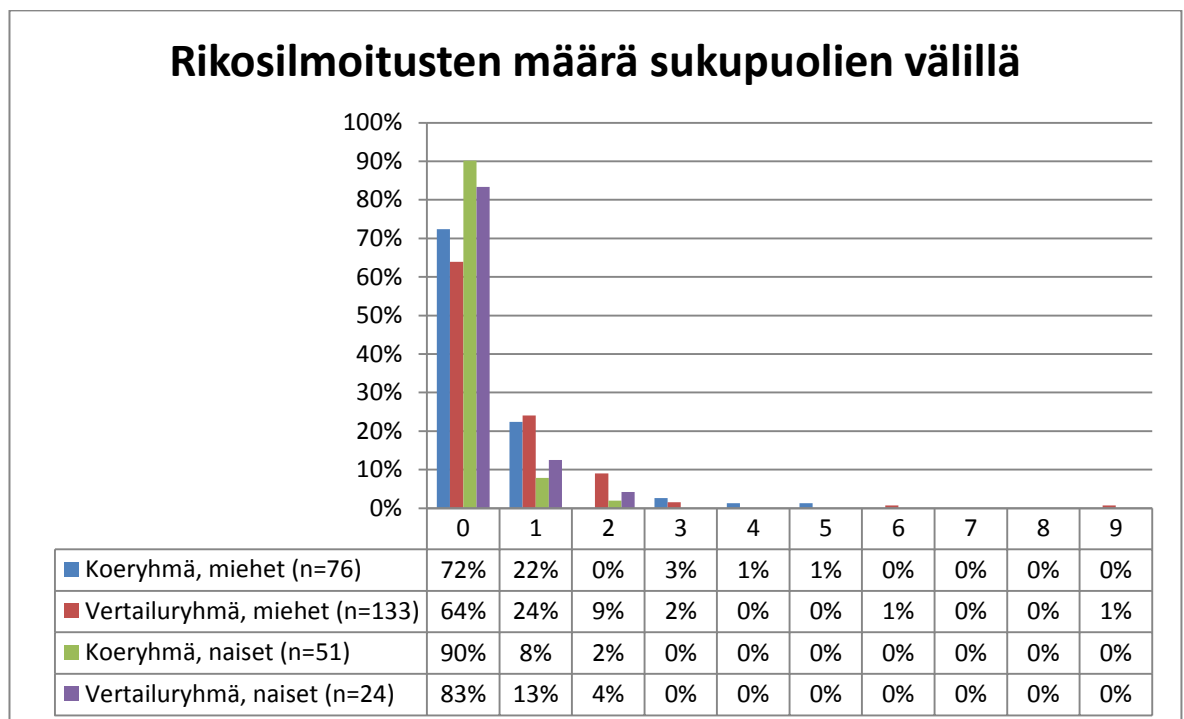
Taulukko 6. Havaitut ja odotetut frekvenssit mitattaessa, onko ensikertalaisuudella ja rikoksista luopumisen välillä havaittavissa tilastollista riippuvuutta interventioon osallistuneiden nuorten kohdalla.

Onko nuori ollut vuoden tarkastelujakson aikana epäiltynä uusiin rikoksiin?		Ensikertalainen	Uusija	Yhteensä
Ei	Havaitut lukumäärät	76	25	101
	Odotetut lukumäärät	71,6	29,4	101,0
Kyllä	Havaitut lukumäärät	14	12	26
	Odotetut lukumäärät	18,4	7,6	26,0
Yhteensä	Havaitut lukumäärät	90	37	127
	Odotetut lukumäärät	90,0	37,0	127,0

Mittauksen perusteella sillä, että nuori oli ollut interventiossa ensikertalaisena ja rikoksista luopumisen välillä on ollut tilastollisesti melkein merkitsevä riippuvuus ($\chi^2(1) = 4,59$; $p = 0,032$). Mittauksen perusteella interventiolla on ollut siis voimakkaampi vaikutus ensikertalaisten poisohjaamisesta rikosten parista rikoksen uusijoihin nähden.

5.3 Tulokset sukupuolien välillä

Esittelen seuraavaksi tuloksia sukupuolien välillä. Tutkin, oliko tutkimusjoukkoon kuuluneiden nuorten sukupuolella ollut vaikutusta uusien rikosten ennaltaehkäisemisen näkökulmasta.

Kuvio 3. Rikosilmoitusten määrä vuoden tarkastelujakson aikana miesten ja naisten välillä.

Tarkastellessani tutkimuksesta saatuja tuloksia sukupuolien välillä tein mielenkiintoisen havainnon, että naiset ovat olleet epäiltynä uuteen tai uusiin rikoksiin vuoden

tarkastelujakson aikana huomattavasti harvemmin suhteessa miehiin niin koe- kuin vertailuryhmän osalta. Ankkuri-tiimin käsittelyyn osallistuneista naisista yhdeksän kymmenestä (90 %) ei ole ollut epäiltyä uuteen tai uusiin rikoksiin vuoden sisällä interventiosta kun vastaava luku interventioon osallistuneiden miesten kohdalla oli noin seitsemän kymmenestä (72 %). Vertailuryhmän osalta reilut kahdeksan kymmenestä (83 %) naisesta ei ole ollut epäiltyä uuteen tai uusiin rikoksiin vuoden tarkastelujakson aikana, kun taas miesten kohdalla lähes neljä kymmenestä (36 %) oli ollut vuoden aikana epäiltyä uuteen tai uusiin rikoksiin. (Kuvio 3.)

Tutkin, oliko interventioon osallistuneen sukupuolella ja rikoksista luopumisen välillä havaittavissa tilastollista riippuvuutta. Suoritin mittauksen Khiin neliö -testin avulla taulukon 7 arvoja käyttäen. Taulukossa 7 esittämiäni havaittujen frekvenssien määrät perustuvat kuvion 3 ristiintaulukoituihin lukuarvoihin.

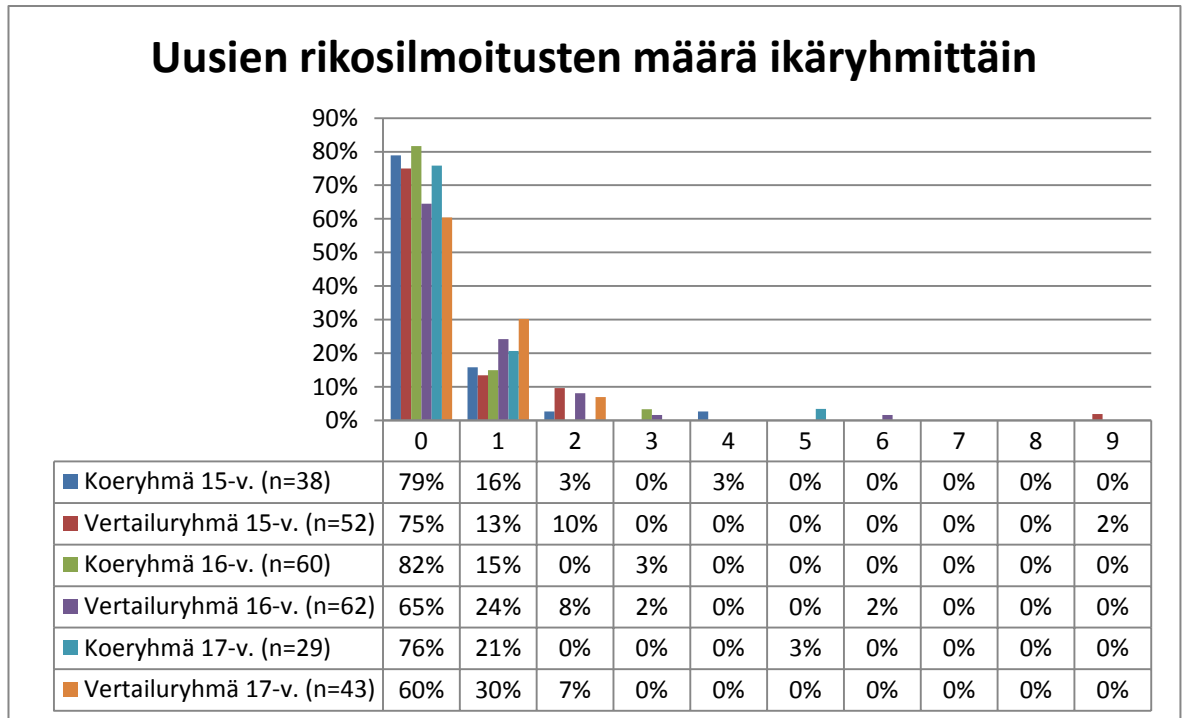
Taulukko 7. Havaitut ja odotetut frekvenssit mitattaessa, onko interventioon osallistuneiden sukupuolella ja rikoksista luopumisen välillä havaittavissa tilastollista riippuvuutta.

Onko nuori ollut vuoden tarkastelujakson aikana epäiltyä uusiin rikoksiin?		Nainen	Mies	Yhteensä
		Koeryhmä	Koeryhmä	
Ei	Havaitut lukumäärät	46	55	101
	Odotetut lukumäärät	40,6	60,4	101,0
Kyllä	Havaitut lukumäärät	5	21	26
	Odotetut lukumäärät	10,4	15,6	26,0
Yhteensä	Havaitut lukumäärät	51	76	127
	Odotetut lukumäärät	51,0	76,0	127,0

Mittauksen perusteella interventioon osallistuneiden sukupuolella ja rikoksista luopumisen välillä on ollut tilastollisesti melkein merkitsevä riippuvuus ($\chi^2(1) = 5,96$; $p = 0,015$). Tulokset siis viittaavat siihen, että interventiolla on ollut jokseenkin voimakkaampi vaikutus naisiin miehiin verrattuna.

5.4 Tulokset eri ikäryhmien välillä

Seuraavalta sivulta kuvioista 4 on nähtävissä, että interventioon osallistuneet nuoret olivat olleet epäiltyä uuteen tai uusiin rikoksiin vuoden tarkastelujakson aikana vertailuryhmään nähden vähemmän jokaisessa ikäryhmässä. Kun tarkastellaan uuteen tai uusiin rikoksiin epäiltyä olleiden koeryhmään kuuluneiden nuorten suhteellisia osuuksia eri ikäryhmien kesken voidaan kuitenkin huomata, että erot ikäryhmien välillä jäävät pieneksi (Kuvio 4). Tämä viittaisi siihen, että interventioon osallistuneen nuoren iällä ei olisi huomattavaa vaikutusta intervention vaikuttavuuden kannalta.

Kuvio 4. Rikosilmoitusten määrä vuoden tarkastelujakson aikana ikäryhmittäin.

Selvitin, oliko Ankkuri-tiimin käsittelyyn osallistuneiden nuorten iällä ja rikoksista luopumisen välillä havaittavissa tilastollista riippuvuutta. Suoritin mittauksen Khiin neliö -testin avulla *taulukon 8* arvoja käyttäen. *Taulukossa 8* esittämiäni havaittujen frekvenssien määrät perustuvat *kuvion 4* ristiintaulukoituihin lukuarvoihin.

Taulukko 8. Havaitut ja odotetut frekvenssit mitattaessa, onko interventioon osallistuneiden nuorten iällä ja rikoksista luopumisen välillä havaittavissa tilastollista riippuvuutta.

Onko nuori ollut vuoden tarkastelujakson aikana epäiltyä uusiin rikoksiin?		15-vuotias	16-vuotias	17-vuotias	Yhteensä
Ei	Havaitut lukumäärät	30	49	22	101
	Odotetut lukumäärät	30,2	47,7	23,1	101,0
Kyllä	Havaitut lukumäärät	8	11	7	26
	Odotetut lukumäärät	7,8	12,3	5,9	26,0
Yhteensä	Havaitut lukumäärät	38	60	29	127
	Odotetut lukumäärät	38,0	60,0	29,0	127,0

Mittauksen perusteella nuoren iällä ja rikoksista luopumisen välillä ei ole ollut tilastollisesti merkitsevää riippuvuutta ($\chi^2(2) = 0,42$; $p = 0,812$). Täten tulosten perusteella interventioon osallistuneiden nuorten iällä ei ole ollut suurta merkitystä rikoksista luopumisen näkökulmasta, vaan erot intervention vaikuttavuudessa ovat johtuneet muista tekijöistä kuin iästä.

6. YHTEENVETO

Esittelen tässä luvussa tutkimuksen keskeisimpiä tuloksia. Arvioin lisäksi tutkimuksen kokonaisluotettavuutta reliabiliteetin ja validiteetin käsitteiden kautta, sekä pohdin koe- ja vertailuryhmästä saatujen tulosten vertailukelpoisuutta.

6.1 Keskeisimmät tulokset ja johtopäätökset

Tutkin opinnäytetyössäni, kuinka Hämeenlinnan moniammatillisen Ankkuri-tiimin interventio oli vaikuttanut vuonna 2015 rikoksilla oireilevien 15–17-vuotiaiden nuorten rikoskäyttäytymiseen. Opinnäytetyöni tutkimuskysymykset olivat:

1. Kuinka Hämeenlinnan Ankkurin moniammatillinen interventio on vaikuttanut vuonna 2015 rikoksilla oireilevien 15–17-vuotiaiden nuorten rikoskäyttäytymiseen verrattuna niihin nuoriin, jotka eivät ole osallistuneet Ankkuri-tiimin käsittelyyn?
2. Onko Hämeenlinnan Ankkuri-tiimin moniammatillisella interventiolla ollut voimakkaampi vaikutus ensikertalaisiin rikoksen uusijoihin nähden?

Muodostin tutkimuksen perusjoukon kaikista Hämeenlinnan seutukunnan alueella asuvista 15–17-vuotiaista nuorista, jotka olivat olleet epäiltyinä 1.1.2015–31.12.2015 välisenä aikana tapahtuneeseen rikokseen. Perusjoukko jaettiin koe- ja vertailuryhmään sen perusteella, oliko nuoren rikosasia käsitelty Ankkurissa vai sen ulkopuolella. Koeryhmään (N=127) kuuluneiden nuorten rikosasia oli käsitelty Ankkuri-tiimissä, kun taas vertailuryhmän (N=157) nuorten rikosasia oli käsitelty Ankkurin ulkopuolella tavanomaisessa esitutkintaprosessissa tai sakkomenettelyssä. Tutkin intervention vaikuttavuutta tarkastelemalla nuorten rikoskäyttäytymistä poliisin omasta RikiTrip-tietojärjestelmästä uusien rikosilmoitusten perusteella vuoden eteenpäin rikosasian käsittelystä.

Aikaisempien tutkimusten valossa terapeuttisen intervention on nähty kompensoivan rikolliseen käyttäytymiseen altistavia riskitekijöitä. (Rutter & Rutter 1993, viitattu teoksessa Honkatukia & Kivivuori 2006, 147). Koe- ja vertailuryhmästä saatujen tutkimustulosten perusteella Ankkuri-tiimin moniammatillisella interventiolla on pystytty tarttumaan nuorten ongelmiin tehokkaammin ja ennalta estämään uusia rikoksia paremmin verrattuna nuorten rikosasian käsittelyyn tavanomaisessa esitutkintaprosessissa tai sakkomenettelyssä, missä vertailuryhmän nuorten rikosasiat oli käsitelty. Tämä tukee perinteistä käsitystä, jonka mukaan interventiolla voidaan pureutua ongelmiin syvällisemmin vähentämällä henkilön riskiä syyllistyä uusiin rikoksiin. Ankkuri-tiimin käsittelystä olleista nuorista ainoastaan viidennes (20 %) oli epäiltyinä uuteen tai uusiin rikoksiin vuoden sisällä interventiosta, kun taas vertailuryhmään kuuluneista nuorista joka kolmas (33 %) oli epäiltyinä uuteen tai uusiin rikoksiin vuoden tarkastelujakson aikana (Kuvio 1, 27).

Tutkimuksesta saadut tulokset poikkeavat Ankkuri-tiimien omasta arviosta, jonka mukaan ainoastaan alle viisi prosenttia interventioon osallistuneista nuorista toistaa myöhemmin rikoksensa. (Kinnunen ym. 2012, 13.) Tästä huolimatta Hämeenlinnan Ankkuri-tiimillä

näyttäisi olevan positiivinen työnote nuorten tekemien uusien rikosten ennaltaehkäisemisessä. Tulokset viittaisivat siihen, että eri Ankkuri-toimijoiden välinen yhteistyö ja ammattitaito tuottavat tulosta rikosten ennalta estämisen näkökulmasta. Eri viranomaisten työskentelyn eduksi on nähty muun muassa se, että eri viranomaisten aistimista signaaleista saadaan koottua laajempi kokonaiskuva asiakkaan tilanteesta ja sitä kautta päästään puuttumaan mahdolliseen vakavampaan oireiluun tehokkaammin. (Sisäministeriö 2014b, 15.) Tämä näyttäisi tutkimuksen valossa pitävän paikkansa.

Tutkimustulokset osoittavat lisäksi, että interventiolla on ollut voimakkaampi vaikutus ensikertalaisten poishjaamisesta rikosten parista rikoksen uusijoihin nähden. 84 prosenttia Ankkurin-tiimin käsittelyn kohteena olleista ensikertalaisista nuorista ei syyllistynyt uuteen tai uusiin rikoksiin vuoden tarkastelujakson sisällä, kun vastaava luku interventioon osallistuneiden rikoksen uusijoiden kohdalla oli 68 prosenttia. (Kuvio 2, 29.)

Tutkimustulokset laittavat miettimään, olisiko rikoksen uusijoina interventioon osallistuneiden nuorten rikoskierre onnistuttu katkaisemaan jo aikaisemmin, jos heidän poikkeavaan käytökseen olisi puututtu moniammatillisen intervention avulla ensimmäisestä rikosasiasta lähtien. Koska tutkimustulosten valossa Ankkuri-toiminnalla on pystytty ennalta ehkäisemään uusia rikoksia tehokkaammin tavanomaiseen esitutkintaprosessiin tai sakkomenettelyyn nähden, on mahdollista, että kyseisten nuorten rikoksilla oireiluun aikaisemmalla kokonaisvaltaisella puuttumisella olisi rikoskierre saatu katkaistua, jolloin yhteiskunta olisi säästynyt myös kyseisten nuorten rikos- ja häiriökäyttäytymisestä aiheutuneista kustannuksista.

Päädyin tutkimusaineistoa käsitellessäni tarkastelemaan intervention vaikuttavuutta myös sukupuolten sekä eri ikäryhmien välillä. Tutkimustulosten perusteella interventiolla on ollut jokseenkin voimakkaampi vaikutus naisiin miehiin verrattuna (Kuvio 3, 30). Tarkastellessa interventioon osallistuneiden uuteen tai uusiin rikoksiin epäiltynä olleiden nuorten suhteellisia osuuksia eri ikäryhmien kesken voidaan huomata, että erot ikäryhmien välillä jäivät pieneksi (Kuvio 4, 32). Tämän perusteella nuorten iällä ei ole ollut suurta merkitystä rikoksista luopumisen näkökulmasta.

Kvantitatiivisen tutkimuksen avulla saadaan yleensä kartoitettua ainoastaan olemassa oleva tilanne, mutta ei pystytä riittävästi selvittämään asioiden syitä. Tutkimuskohteen käyttäytymisen ja tekemien päätösten selittämiseen on käytettävä kvalitatiivista eli laadullista tutkimusta. (Heikkilä 2014, 15.) Siksi jos haluttaisiin tutkia syitä nuorten rikoskäyttäytymisen muuttumisen taustalla, asiaa pitäisi tutkia laadullista tutkimusmenetelmää käyttäen esimerkiksi haastattelemalla nuorten vanhempia tai nuorta itseään siitä, kuinka hän on kokenut Ankkuri-tiimin väliin tuleminen toiminnassaan ja rikoskäyttäytymisessään.

Monissa aikaisemmissa tutkimuksissa on havaittu, että lapsuudessa rikoksia ennustavista tekijöistä muista tekijöistä riippumatta esiin tulevat rikkinäinen perherakenne, vanhempien alhainen koulutustaso sekä lapsen käytösongelmat ja hyperaktiivisuus. (Elonheimo 2010, 57.) Ankkurissa tehtävä yhteinen tiimityö ja verkostotyöskentely mahdollistavat nuorten ongelmien mahdollisimman varhaisen havaitsemisen ja oikean viranomaisen löytämisen

verkostotyöskentelyn kautta. (Sisäasiainministeriö 2012a, 120.) Ankkurissa voidaan puuttua samalla käynnillä niin taloudellisiin, terveydellisiin, rikosprosessuaalisiin ja lastensuojelullisiin asioihin, kun jokaisen alan ammattilainen löytyy samasta paikasta. (Sisäministeriö 2014b, 15.) Lasten ja nuorten ongelmien kokonaisvaltainen kartoittaminen on tärkeää, sillä jotta rikoksilla oireileviin nuoriin osattaisiin kohdistaa oikeita toimenpiteitä, ensin on tunnettava tekijät, mistä kyseinen käytös johtuu.

6.2 Tutkimuksen luotettavuuden arviointi

Tämän tutkimuksen tuloksia tarkasteltaessa on huomioitava, että käytettävissäni ollut aineisto on rajoittanut minua tutkimaan intervention vaikuttavuutta ensimmäisestä vuoden 2015 interventiosta alkaen. Täten tutkimuksessa ei huomioida sitä seikkaa, että tutkimuksen perusjoukkoon kuulunut nuori on voinut olla aikaisemmin vuotta 2015 ennen Ankkuri-tiimin käsittelyn kohteena. Tämä asia koskee siis niitä nuoria, joilla on ollut aikaisempaa rikostaustaa ja täten on ollut mahdollista, että he ovat voineet olla Ankkurin asiakkaina entuudestaan. Siksi oikeampi lähestymistapa Ankkuri-toiminnan vaikuttavuuden tutkimiseen kvantitatiivisessa tutkimuksessa olisi ollut tarkastella intervention vaikutusta nuoreen tämän ensimmäisestä interventiosta lähtien.

Tuloksia tarkasteltaessa on myös huomioitava, että vuoden tarkastelujakson jälkeen nuoren rikoskäyttäytymisessä on voinut tapahtua muutoksia suuntaan tai toiseen ja siksi Ankkuri-toiminnan mahdollista pidempiaikaista vaikutusta on vaikeaa mitata. Tuloksia tarkasteltaessa on myös muistettava, että uusien rikosilmoitusten perusteella voidaan muodostaa kuva ainoastaan ilmi tulleista teoista eli ilmirikollisuudesta. Tilaston ulkopuolelle jää niin sanottu piilorikollisuus, joka kostuu kaikista rikoksista, jotka syystä tai toisesta eivät ole tulleet poliisin tietoon. Tämän lisäksi on tiedostettava, että vaikka henkilöä epäiltäisiin rikoksesta, henkilön asema voi muuttua esitutkintaprosessin aikana.

Tämän opinnäytetyön ensisijaisena tarkoituksena oli selvittää, kuinka Hämeenlinnan Ankkuri-tiimin moniammatillinen interventio on vaikuttanut vuonna 2015 rikoksilla oireilevien 15–17-vuotiaiden nuorten rikoskäyttäytymiseen verrattuna nuoriin, joiden rikosasia oli käsitelty Ankkurin ulkopuolella. Tutkin lisäksi intervention vaikuttavuutta ensikertalaisten ja rikoksen uusijoiden, sukupuolien sekä eri ikäryhmien välillä.

Hain tutkimuksen tekemiseen tarvittavat tiedot Ankkuri-tiimin sekä poliisin omista järjestelmistä ja rekistereistä, minkä jälkeen aineisto koottiin ja käsiteltiin Excel-tilukkolaskentaohjelmassa. Tutkimusaineiston keräämisessä ja käsittelyssä korostui koko prosessin aikana järjestelmällisyys ja huolellisuus, jotta alkuperäinen tieto siirtyi tietojärjestelmistä tiedon käsittelyohjelmaan muuttumattomana. Kiinnitin aineiston keräämiseen ja käsittelyyn erityistä tarkkaavaisuutta tutkimusta tehdessäni, jotta tutkimustulokset eivät vääristyisi mahdollisten virhesyöttöjen takia, mikä olisi vaikuttanut tutkimustulosten luotettavuuteen heikentävästi.

Tutkimus on onnistunut, jos sen avulla saadaan luotettavia vastauksia tutkimuskysymyksiin. Tutkimus tulee tehdä rehellisesti, puolueettomasti ja niin, ettei siitä aiheudu haittaa muille. (Heikkilä 2014, 27.) Ensimmäinen edellytys luotettavuudelle on se,

että tutkimus on tehty tieteelliselle tutkimukselle asetettujen kriteerien mukaan. Mittauksen hyvyttä tai luotettavuutta kuvataan kahdella käsitteellä, jotka ovat validiteetti ja reliabiliteetti. Nämä kaksi käsitettä muodostavat yhdessä mittarin kokonaisluotettavuuden. (Heikkilä 2014, 176.)

Mittauksen reliabiliteetti määritellään kyvyksi tuottaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Tutkimuksen sisäinen reliabiliteetti voidaan todeta mittaamalla sama tilastoyksikkö useampaan kertaan ja jos mittaustulokset ovat samat, niin mittaus on reliabeli. Tutkimuksen ulkoinen reliabiliteetti tarkoittaa taas sitä, että mittaukset ovat toistettavissa myös muissa tutkimuksissa ja tilanteissa (Heikkilä 2014, 178.) Olen omalta osaltani pyrkinyt opinnäytetyössäni lisäämään työn reliabiliteettia selostamalla yksityiskohtaisesti jokaisen tutkimustyöni vaiheen. Olen kuvaillut jokaisen tekemäni toimenpiteen mahdollisimman tarkasti, jotta tutkimus olisi toistettavissa myöhemminkin, mikä lisää osaltaan työn reliabiliteettia ja tutkimuksen kokonaisluotettavuutta.

Validiteetilla kuvataan, missä määrin tutkimuksessa on onnistuttu mittaamaan juuri sitä, mitä pitikin mitata (Heikkilä 2014, 177). Tässä opinnäytetyössä perusjoukon muodostamisella ja tutkimusasetelmalla oli erityisen tärkeä rooli tutkimuksen validiteetin kannalta.

Koska tutkimus kohdistettiin Hämeenlinnan Ankkuri-tiimiin, joka toimii seudullisesti Hämeenlinnan seutukunnan alueella, tutkimuksen kohderyhmäksi valittiin kaikki Hämeenlinnan seutukunnan alueella vakituisesti asuneet 15–17-vuotiaat nuoret, jotka olivat olleet epäiltynä 1.1.2015–31.12.2015 välisenä aikana tapahtuneeseen rikokseen. Näin pystyin muodostamaan alueen nuorista koe- ja vertailuryhmän sen perusteella, oliko nuoren rikosasia käsitelty Ankkurissa vai sen ulkopuolella tavanomaisessa rikostutkinnassa tai sakkomenettelyssä. Koska opinnäytetyössäni on tutkittu kaikki perusjoukon jäsenet, ei tutkimukseen liity otantatutkimukseen liittyvää otannasta aiheutuvaa satunnaisvirhettä eli otantavirhettä.

Käsitellessäni aineistoa jouduin karsimaan neljä koeryhmään kuuluvaa nuorta tutkimuksesta pois Ankkuri-tiimin puutteellisten kirjausten takia, mistä olen kertonut tarkemmin kappaleessa 4.5 aineiston keräämisen ja käsittelyn yhteydessä. Kyseinen ryhmä on kuitenkin kooltaan suhteellisen pieni koeryhmän kokoon nähden, joten neljän henkilön poisjääminen tutkimusaineistosta ei ole vaikuttanut tutkimustuloksiin olennaisesti.

Huomasin aineistoa käsitellessäni myös, että Hämeenlinnan Ankkurissa oli käsitelty vuonna 2015 yhteensä kymmenen 15–17-vuotiaan nuoren rikosasiaa, joiden asuinpaikka sijaitsee väestötietojärjestelmän tietojen mukaan Hämeenlinnan seutukunnan ulkopuolella. Rajasin aineistosta Hämeenlinnan seutukunnan alueen ulkopuolella asuneet nuoret tutkimukseni ulkopuolelle, jotta jokaisella perusjoukkoon kuuluvalla nuorella olisi ollut ainakin teoriassa mahdollisuus päätyä Hämeenlinnan Ankkurin intervention kohteeksi epäillyn rikoksen johdosta, sillä rikosasioita käsitellään tavanomaisesti lähimmässä poliisin tarkoitukseen sopivassa toimipaikassa, ja jotta näin ollen koe- ja vertailuryhmän tulokset olisivat vertailukelpoisempia keskenään.

Tutkin Ankkuri-toiminnan vaikutusta koeryhmään kuuluneiden nuorten rikoskäyttäytymiseen tarkastelemalla uusia rikosilmoituksia, mihin heidät oli kirjattu rikoksesta epäillyn asemaan, vuoden eteenpäin Ankkuri-tiimin käsittelystä. Käsittelyäni koeryhmää koskevan aineiston selvitin, kuinka rikosasian käsittely Ankkuri-tiimin ulkopuolella oli vaikuttanut vertailuryhmään kuuluneiden nuorten rikoskäyttäytymiseen tarkastelemalla uusia rikosilmoituksia, mihin heidät oli kirjattu rikoksesta epäillyn asemaan, vuoden eteenpäin ensimmäisestä 1.1.2015–31.12.2015 välisenä aikana heille kirjatun rikosilmoituksen teon tapahtuma-ajan ajankohdasta. Lopuksi vertailin koe- ja vertailuryhmästä saatuja tuloksia keskenään ja kirjoitin tekemäni havainnot tutkimustuloksiin.

Tutkimustuloksia tarkasteltaessa on kiinnitettävä huomiota koe- ja vertailuryhmästä saatujen tulosten vertailukelpoisuuteen. Tarkasteltaessa koe- ja vertailuryhmän nuorten tekemiä rikoksia *taulukosta 2* (s. 23) ja *taulukosta 3* (s. 25) voidaan huomata, että ryhmien väliset teot poikkeavat rikostyypeiltään toisistaan, mikä voi herättää kysymyksen, ovatko koe- ja vertailuryhmästä saadut tulokset täysin vertailukelpoisia keskenään. Ankkuri-tiimin käsittelyn kohteena olleiden nuorten rikosasia oli käsitellyt useimmiten päihteiden hallussapitoa tai käyttöä, kun taas vertailuryhmään kuuluneiden nuorten rikokset oli käsittänyt suurimmalta osin liikenne rikkomuksia ja -rikoksia, kuten liikenneturvallisuuden vaarantamista tai kulkuneuvon kuljettamista oikeudetta.

Tutkimustuloksia tarkasteltaessa on muistettava, että olen käsitellyt opinnäytetyössäni rikoksia legaalisen määritelmän näkökulmasta, jonka mukaan rikoksina pidetään sellaisia tekoja, joista laki määrää rangaistuksen. Lisäksi haluan muistuttaa, että rikoskäyttäytyminen alkaa yleensä varhain ja lievänä, esimerkiksi aggressiivisuutena lasten leikkikentällä, ja lapsen varttuessa nuoreksi sama käyttäytymisalttius saa erilaisia ilmentymismuotoja (Kivivuori 2013, 304). Tämä käyttäytymisalttius voi siis ilmetä nuoruudessa esimerkiksi päihteiden käyttönä tai välinpitämättömyytenä liikennesääntöjä ja -turvallisuutta kohtaan.

Kriminologisessa tutkimuksessa on havaittu, että tietyt luonteenpiirteet, kuten kielteinen tunne-elämä ja heikko itsekontrolli, korreloivat riskikäyttäytymisen ja myös rikosalttiuden kanssa. Vakaiden käyttäytymisen ilmenemismuotoja on eritelty jakamalla vakaus homotyyppiseen ja heterotyyppiseen jatkuvuuteen. Esimerkiksi henkilö, joka varastelee hyvin nuorena ja myös aikuisena, osoittaa käyttäytymisellään homotyyppistä jatkuvuutta. Heterotyyppisellä vakaudella tarkoitetaan puolestaan, että sama piilevä taipumus ilmenee ihmisessä elämänkaaren eri vaiheissa erilaisissa ilmiöissä. (Kivivuori 2013, 95–96.)

Näin ollen nuorella, jolla on taipumusta päihteiden käyttöön, voi olla taipumusta myös muunlaiseen häiriö- ja rikoskäyttäytymiseen. Sama asia pätee nuoriin, jotka eivät välitä liikennesäännöistä. Siksi pitäisin tärkeämpänä asiana huomion kiinnittämistä nuorten rikoksilla oireiluun yleisesti tiettyyn rikostyyppiin huomion kiinnittämisen sijaan. Koska sama piilevä taipumus käytöksessä voi saada erilaisia ilmenemismuotoja, pitäisin koe- ja vertailuryhmästä saatuja tutkimustuloksia tältä osin vertailukelpoisina keskenään.

7. POHDINTA

On tärkeää muistaa, että vaikka muuttajat korreloisivat keskenään, se ei ole todiste niiden välisestä kausaalista suhteesta. Korrelaatio ei ole riittävä edellytys kausaalisuhteelle, sillä kaksi asiaa voi esiintyä yhdessä tai yhtä aikaa ilman, että toinen niistä on aiheuttanut toisen. (Heikkilä 2014, 193.) Ankkuri-tiimin moniammatillisen intervention vaikuttavuuden arvioinnista tekee hankalaa juuri se, että muutos nuoren rikoskäyttäytymisessä on voinut johtua interventioista, intervention ja muiden tekijöiden yhteisvaikutuksesta, tai jostakin täysin ulkopuolisesta tekijästä. Siksi vaikka tutkimuksesta saadut tulokset antavat viitteitä siitä, että Ankkuri-tiimin toiminnalla olisi pystytty ennalta estämään nuorten uusia rikoksia paremmin verrattuna nuorten rikosasian käsittelyyn tavanomaisessa esitutkintaprosessissa tai sakkomenettelyssä, tämän tutkimuksen perusteella ei pystytä vielä osoittamaan, että Hämeenlinnan Ankkuri-tiimin moniammatillinen interventio olisi ollut syynä nuoren käytöksen muuttumisessa.

Syy- ja seuraus päätelmien virheitä ei muutenkaan aina huomaa helposti, etenkin silloin, kun päätelmä näyttää järkevältä tai kun sillä puolustetaan jotakin yleistä käsitystä. Voi olla, että kyseessä on todellinen riippuvuussuhde, mutta on mahdotonta sanoa, kumpi on syy kumpi taas seuraus. Syy ja seuraus voivat vaihtaa paikkaa aika ajoin tai molemmat ovat sekä syitä että seurauksia samanaikaisesti. Muiden mahdollisten kausaalisten tekijöiden poissulkeminen on todistettavissa vain hyvällä kokeellisella tutkimuksella. Hyvän kokeellisen tutkimuksen yhtenä edellytyksenä on se, että koejärjestelyssä olosuhteet on standardoitu siten, että sekä koe- että kontrolliryhmällä ulkopuolisten tekijöiden vaikutus on eliminoitu mahdollisimman hyvin. Ei ole kuitenkaan mitään keinoa varmistaa, että kaikki mahdolliset tekijät olisi otettu huomioon. (Heikkilä 2014, 193–194.)

Luulen, että vaikka Ankkuri-tiimien toimintamuodot ja -tavat vaihtelevat jonkun verran paikallisista eroista ja tarpeista johtuen sekä Ankkurin resursseista riippuen, samanlaisella tutkimusasetelmalla toteutetulla tutkimuksella toisessa Ankkuri-tiimissä päästäisiin hyvin samantyyppisiin tuloksiin tämän tutkimuksen kanssa, sillä kaikilla Ankkureilla on yhteisiä toimintaperiaatteita, joilla pyritään varmistamaan toiminnan yhdenmukaisuus ja toiminnalle asetettujen tavoitteiden saavuttaminen.

Ihmisiä motivoi erityisesti – ellei jopa ennen kaikkea – kokemus siitä, että on arvokas toisille. Eikä vain yhdelle toiselle, kuten joskus näkee esitettävän kiintymyssuhdeteoriaa väärinkäyttäen, vaan niille ihmisille, jotka ovat osa omaa joukkoa. (Reivinen & Vähäkylä 2013, 45.) Tämä sai minut pohtimaan, voisiko Ankkuri-tiimi tulla osaksi rikoksilla oireilevan nuoren "omaa joukkoa" ja päästä tämän kautta vaikuttamaan nuoren ajatusmaailmaan? Näkisin itse, että Ankkuri voi edustaa lapselle ja nuorelle parhaimmillaan turvasatamaa, jossa tämä pääsee huomaamaan, että hänestä välitetään ja hänen käytöksestään ollaan huolissaan. Säännöllisten tapaamisten ja myönteisessä hengessä tapahtuvan kanssakäymisen myötä lapsen ja Ankkuri-toimijoiden välille voi syntyä luottamuksellinen suhde, mikä voi puolestaan saada lapsen pysähtymään ajattelemaan käytöstään ja tarvetta mahdollisen ryhtiliikkeen tekemiselle.

Kun lapsi tulee osaksi ryhmää, hänen ensisijainen pyrkimyksensä on oppia toimimaan siinä tavalla, josta saa myönteistä palautetta. Myönteisen palautteen saaminen edellyttää, että huomaa toisten myönteiset asenteet ja ajatukset, ja tähän lapsilla on erityisiä taitoja. (Reivinen & Vähäkylä 2013, 45.) Uskon, että Ankkuri-toiminnalla on positiivisia vaikutuksia lasten ja nuorten epäsosiaalisen ja rikollisen kehityksen ennaltaehkäisemisen näkökulmasta, koska Ankkurissa nuoren kanssa käydään keskustelua tapahtuneesta rakentavassa mielessä ja nuoren kanssa lähdetään tekemään työtä sillä ajatuksella, että virheistä otetaan opiksi. Rikollisilla teoilla oireilevaa lasta ja rikoksilla oireilevaa nuorta ei lähdetä tuomitsemaan teoistaan, vaan päinvastoin Ankkuri-tiimissä yritetään ymmärtää lasten ja nuorten elämäntilannetta kokonaisvaltaisesti ja tarjota tämän pohjalta tarvittavaa apua sekä tukea tilanteeseen. Uskon, että Ankkuri-toiminnan avulla pystytään myös lisäämään poliisin ja nuorten välistä luottamusta, kun nuori oppii näkemään poliisin auttavana tekijänä rankaisijan sijaan. Tämä voi puolestaan helpottaa vastaisuudessa poliisin ja nuoren kohtaamista sekä asioiden hoitamista.

Kerroin johdannossa, että kriminologisessa tutkimuksessa sosiaalisen huono-osaisuuden ja rikosalttiuden välillä on havaittu yleinen korrelaatio, joka heijastaa, että rikollisuus on syrjäytymisen syy ja sitä, että syrjäytyminen on rikollisuuden syy (Kivivuori 2009, 3). Jos nuoren rikoskäyttäytymistä onnistutaan tehokkaasti ehkäisemään tai jo alkanut rikosura katkaisemaan, kyseessä on myös varsin konkreettinen syrjäytymisvaaran ehkäiseminen. Siksi rikosentorjunnan vaikuttavuustutkimus on samalla syrjäytymisen ehkäisemisen vaikuttavuuden tutkimusta ja sen tekeminen ei voisi olla ajankohtaisempaa, sillä kuten sisäministeri Risikkokin on todennut: "*-- ongelmat kasaantuvat Suomessa pienelle osalle väestöstä, ja näiden perheiden lapset ovat muita suuremmassa riskissä syrjäytyä ja joutua ongelmiin*" (Valtioneuvosto 2016).

LÄHTEET

Ahlgren, Teemu & Puttonen, Inka-Liisa 2016: Helsingin poliisilaitoksen Ankkuri-ryhmän intervention yhteys alle 15-vuotiaiden nuorten oireiluun. Poliisiammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Boucht, Johan & Frände, Dan 2008: Suomen rikosoikeus. Rikosoikeuden yleisen oppien perusteet. Poliisiammattikorkeakoulun oppikirjat 17/2008. suom. Wahlberg, Markus. Tampere, Poliisiammattikorkeakoulu.

Elonheimo, Henrik 2010: Nuorisorikollisuuden esiintyvyys, taustatekijät ja sovittelu. Turun yliopisto, oikeustieteellinen tiedekunta, oikeussosiologian ja kriminologian oppiaine. Väitöskirja.

Erätuuli, Matti & Leino, Jarkko & Yli-Luoma, Pertti 1996: Kvantitatiiviset analyysimenetelmät ihmistieteissä. Helsinki, Erätuuli, Leino, Yli-Luoma ja Kirjayhtymä.

Haapasalo, Jaana 2006: Kasvuympäristön varhaiset riskitekijät rikollisen käyttäytymisen kehityksessä. Teoksessa: Nuorisorikollisuus. Määrä, syyt ja kontrolli. Honkatukia, Päivi & Kivivuori, Janne (toim.). Helsinki, Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 221, s. 123–160.

Heikkilä, Tarja 2014: Tilastollinen tutkimus. 9. uud. painos. Edita Publishing Oy.

Helsingin yliopisto, valtiotieteellinen tiedekunta, kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti 2016: Rikollisuustilanne 2015. Rikollisuuskehitys tilastojen ja tutkimusten valossa. Katsauksia 14/2016. Helsinki.

Honkatukia, Päivi & Kivivuori, Janne 2006: Nuorten rikollisuuden ja sen kontrollin kehityssuuntia. Teoksessa: Nuorisorikollisuus. Määrä, syyt ja kontrolli. Honkatukia, Päivi & Kivivuori, Janne (toim.). Helsinki, Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 221, s. 341–364.

Härkönen, Rebekka 2016: Suomessa vähintään 70 000 syrjäytynyttä. Turun Sanomat. Luettavissa: <http://www.ts.fi/uutiset/kotimaa/843711/Suomessa+vahintaan+70000+syrjaytynyt>. Luettu 12.4.2017.

Järvenpää, Johanna & Nurminen, Rosa-Elisabeth 2016: Psykiatrinen sairaanhoitaja Ankkuri-tiimissä. Tampereen ammattikorkeakoulu. Sairaanhoitajakoulutus. Opinnäytetyö.

Kananen, Jorma 2011: Kvantti. Kvantitatiivisen opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja. Tekijät & Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kinnunen, Riitta & Lindman, Jukka & Kaakinen, Juha 2012: Ajoissa Ankkuriin, Varhaista puuttumista nuorisorikollisuuteen ja lähisuhdeväkivaltaan. Sosiaalikehitys Oy. Luettavissa: http://www.intermin.fi/download/50540_Ankkuritoiminta.pdf?af96e76f1c05d188. Luettu 28.1.2017.

Kivivuori, Janne 2009: Nuorten syrjäytyminen ja rikollisuus: Suomessa tehdyn tutkimuksen ja sen katvealueiden kartoitusta. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 94. Helsinki.

Kivivuori, Janne 2013: Rikollisuuden syyt. Toinen, uudistettu laitos. Helsinki, Kustannusosakeyhtiö Nemo.

Laitinen, Ahti & Aromaa, Kauko 2005: Rikollisuus ja kriminologia. Tampere, Vastapaino.

Metsämuuronen, Jari 2009: Tutkimuksen tekemisen perusteet tilastotieteissä. Helsinki, International Methelp Oy.

Moilainen, Tanja 2017: Projektitutkija. Sähköposti 16.2.2017.

Näsi, Matti & Tanskanen, Maiju 2016: Nuorisorikollisuus. Teoksessa: Rikollisuustilanne 2015. Rikollisuuskehitys tilastojen ja tutkimusten valossa. Katsauksia 14/2016. Helsinki, Helsingin yliopisto, valtiotieteellinen tiedekunta, kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, s. 199–218.

Oikeusministeriö 2016: Luettavissa:

<http://oikeusministerio.fi/fi/index/toimintajatavoitteet/kriminaalipolitiikka.html>. Luettu 28.1.2017.

Poliisi 2017: Luettavissa: <https://www.poliisi.fi/home/ankkuri>. Luettu 10.2.2017.

Reivinen, Jukka & Vähäkylä, Leena 2013: Ketä kiinnostaa? Lasten ja nuorten hyvinvointi ja syrjäytyminen. Tekijät ja Gaudeamus Helsinki University Press.

Rikitrustrip-pikaohje. Sisäinen lähde. Luettavissa: <https://rikitrustrip.poliisi.fi/>. Luettu 23.3.2017.

Sisäasiainministeriö 2012a: Tie turvallisempaan huomiseen. Sisäisen turvallisuuden ohjelman hyvät käytännöt. Julkaisuja 29/2012.

Sisäasiainministeriö 2012b: Turvallisempi huomina, sisäisen turvallisuuden ohjelma. Julkaisuja 26/2012.

Sisäasiainministeriö 2013: Ankkurimalli moniviranomaisyhteistyössä. Sisäisen turvallisuuden ohjelman toimenpiteen 24 toimeenpano alle 18-vuotiaiden rikoksen tekijöiden rikoskierteen ehkäisemiseen. Sisäasiainministeriön julkaisu 30/2013.

Sisäministeriö 2014a: Poliisin ennalta estävän toiminnan strategia vuosille 2014–2018. Sisäministeriön julkaisu 2/2014.

Sisäministeriö 2014b: Teoilla tuloksiin - Sisäisen turvallisuuden ohjelman vuosiraportti 2014. Sisäministeriön julkaisu 32/2014.

Sisäministeriö 2017: Luettavissa:

http://www.intermin.fi/fi/ajankohtaista/uutiset/1/1/ministeri_risikko_ankkuri_on_tehokas_malli_myos_vakivaltaisen_radikalisoitumisen_torjunnassa_72142. Luettu 13.2.2017.

Tilastokeskus 2017: Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestörakenne [verkkojulkaisu]. ISSN=1797-5379. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 12.4.2017]. Saantitapa: <http://www.stat.fi/til/vaerak/index.html>. Luettu: 12.4.2017.

Toikka, Jutta & Venetmäki, Anna-Kaisa 2013: Ankkuri tarttuu: Ankkurin piiriin ohjautuvien nuorten perhetaustojen kartoittaminen. Hämeen ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Valli, Raine 2015: Johdatus tilastolliseen tutkimukseen. 2. uud. painos. Jyväskylä, PS-kustannus.

Valtioneuvosto 2016: Luettavissa: http://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/ministeri-risikko-syrjaitymista-ehkaiseva-ankkuri-toiminta-laajennetaan-koko-maahan. Luettu 29.1.2017.